

QAZAQSTAN RESPÝBLIKASY
BILIM JÁNE ĞYLYM MINISTRIGI
«ĞYLYM ORDASY» RMK ORTALYQ ĞYLYMI
KITAPHANASY

Qazaqstan ǵalymdarynyń biobibliografıasy

QASENOV
QAINOLLA ZEINOLLAULY

Almaty, 2019

ÁOJ 01
KBJ 91.9:65
Q 43

Bas redaktor

Satýbaldın S.S.

QR Ulıtyq Ğylym akadeıiamıasynyń akademigi
Ekonomika ğylymdarynyń doktory, professor

Aýdarmashylar

Vdovýhina T.V., Kostina D.M.

ISBN 978-601-7815-48-6

ÁOJ 01
KBJ 91.9:65

Q 43 Qasenov Qainolla Zeinollauly: Biobibliografıalyq kórsetkish / qurast.: K.N. Baltabaeva, K.M. Qonyrbaeva, S.S. Qorabai; bibliogr. red.: A.K. Begimbaeva, A.J. Saqanova. – Almaty: «Ğylym ordasy» RMK Ortalyq ğylymı kitaphanasy, 2019. – 84 b.: sýret. [«Qazaqstan ğalymdarynyń biobibliografıasy» atty serıia].

ISBN 978-601-7815-48-6

© Baltabaeva K.N.,
Qonyrbaeva K.M.,
Qorabai S.S.,
qurastyrýshylar, 2019

РЕСПУБЛИКА КАЗАХСТАН
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ЦЕНТРАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
РГП «ҒЫЛЫМ ОРДАСЫ»

Биобиблиография ученых Казахстана

КАСЕНОВ
КАЙНУЛЛА ЗЕЙНУЛЬЕВИЧ

Алматы, 2019

УДК 01
ББК 91.9:65
К 43

Главный редактор

Сатубалдин С.С.

Академик Национальной академии наук РК

Доктор экономических наук, профессор

Перевод

Вдовухина Т.В., Костина Д.М.

ISBN 978-601-7815-48-6

УДК 01
ББК 91.9:65

К 43 Касенов Кайнулла Зейнульевич: Биобиблиографический указатель / сост.: К.Н. Балтабаева, К.М. Коньрбаева, С.С. Корабай; библиогр. ред.: А.К. Бегимбаева, А.Ж. Саканова. – Алматы: Центральная научная библиотека РГП «Ғылым ордасы», 2019. – 84 с.: портр. [Серия «Биобиблиография ученых Казахстана»].

ISBN 978-601-7815-48-6

© Балтабаева К.Н.,
Коньрбаева К.М.,
Корабай С.С.,
составители, 2019

REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE
«GYLYM ORDASY» RSE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY

Biobibliography of scientists of Kazakhstan

KASSENOV
KAINULLA ZEINULYEVICH

Almaty, 2019

UDK 01
BBC 91.9:65
K 43

Editor-in-chief

Satubaldin S.S.

Academician of the RK National Academy of Sciences
Doctor of Economics, Professor

Translated by

Vdovukhina T.V., Kostina D.M.

ISBN 978-601-7815-48-6

UDK 01
BBC 91.9.: 65

K 43 Kassenov Kainulla Zeynulyevich: Biobibliographical index / compiled by K.N. Baltabayeva, K.M. Konyrbayeva, S.S. Korabay; bibliogr. editors: A.K. Begimbayeva, A.Zh. Sakanova. – Almaty: «Gylym ordasy» RSE, Central Scientific Library, 2019. – 84 s.: photo. [«Biobibliography of scientists of Kazakhstan» series].

ISBN 978-601-7815-48-6

© Baltabayeva K.N.,
Konyrbayeva K.M.,
Korabay S.S.,
compilers, 2019

ОQYRMANDARҒА

«Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясы» сериясынан ұсынылған көрсеткіш ғалым-экономист, танымал мұнайшы, Қазақстанның мұнай және газ саласындағы жетекші өндірістік ұйымдардың топ-менеджері, белгілі қоғам қайраткері және меценат Қайнолла Зейноллаұлы Қасеновке арналған.

Биобиблиография К.З. Қасеновтың өмірі мен қызметін сипаттайтын материалдарды, оның жарияланымдары мен ол туралы әдебиеттерді қамтиды.

Еңбектерінің хронологиялық көрсеткішінде материал жылдар бойынша, әр жылдың көлемінде – әліпби бойынша орналасқан: алдымен қазақ тілінде, одан кейін орыс тілінде.

Еңбектерінің әліпбилік көрсеткішінде және бірлесіп жазған авторлардың есім көрсеткіштерінде сілтемелер хронологиялық көрсеткіштердегі еңбектердің реттік саны бойынша берілген.

К ЧИТАТЕЛЯМ

Предлагаемый указатель из серии «Биобиблиография ученых Казахстана» посвящен ученому-экономисту, известному нефтянику, топ-менеджеру ведущих производственных организаций в области нефти и газа Казахстана, известному общественному деятелю и меценату Кайнулле Зейнульевичу Касенову.

Биобиблиография включает материалы, характеризующие жизнь и деятельность К.З. Касенова, перечень его публикаций и литературу о нем.

В хронологическом указателе трудов материал расположен по годам, в пределах каждого года – по алфавиту: сначала идут работы, опубликованные на казахском языке, затем на русском.

В алфавитном указателе трудов и именном указателе соавторов ссылки даются на порядковые номера работ, помещенных в хронологическом указателе трудов.

TO THE READERS

The proposed index from the «Biobibliography of scientists of Kazakhstan» series is dedicated to the scientist-economist, well-known oil industry worker, top manager of the leading industrial oil and gas organizations of Kazakhstan, well-known public figure and philanthropist Kainulla Zeinulyevich Kassenov.

Biobibliography includes materials characterizing the life and work of K.Z. Kassenov, a list of his publications and literature on him.

In the chronological index of works the material is arranged by years, within each year – in alphabetical order: first there are works published in the Kazakh language, then in Russian.

In alphabetical index of works and name index of co-authors the references are given to the ordinal numbers of the works placed in the chronological index.

EKONOMIKA GYLYMDARYNYŇ KANDIDATY QAINOLLA ZEINOLLAULY QASENOVTYŇ ÓMIRI MEN QYZMETINIŇ NEGIZGI KEZEŇDERI

Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов 1958 жылы 30 тамызда РКФСР (қазіргі Ресей Федерациясының) Түмен облысының Казан ауданындағы Копотилов селосының қызметкер отбасында дүниеге келген.

Bilimi

1965 – 1975. Түмен облысы Сладковск ауданының Степновск орта мектебінде оқыды.

1976, қыркүйек – 1977, желтоқсан. Ауыл шаруашылық институтында оқыды. Түмен қ.

1978, тамыз. Ленин комсомолы атындағы Түмен индустриалдық институтының мұнайгазкәсіпшілік факультетіне оқуға түсті. Түмен қ.

1983, шілде. Түмен индустриалдық институтын «Тау инженері», «Мұнай және газ ұңғымаларын бұрғылау» мамандығы бойынша тәмамдады.

Eńbek qyzmeti

1976, қаңтар – сәуір. Октябрь революциясы атындағы көлік машинасын жөндеу зауытында темір кесуші. Омск қ.

1976, мамыр – қыркүйек. Түмен облысы Сладковск ауданының «Степной» совхозында малшы.

1978, қаңтар – маусым. «Керамзитті қиыршық тас» зауытында үшінші разрядтағы оператор. Түмен қ.

1983, қыркүйек – 1985. Төртінші разрядтағы бұрғылаушының көмекшісі; көлбеу бағыттағы бұрғылаудың алтыншы разрядтағы бұрғылаушы-операторы; «Ноябрьскмұнайгаз» өндірістік бірлестігінің №1 Суторминск бұрғылау жұмыстары басқармасының орталық инженерлік-технологиялық қызметінің аға инженер-технологы. Ямал-Ненецк округі, Ноябрьск қ.

1985, 2 қаңтар – 1991, маусым. «Ноябрьскмұнайгаз» өндірістік бірлестігінің №1 Суторминск бұрғылау жұмыстары басқармасының бұрғылау шебері. Ямал-Ненецк округі, Ноябрьск қ.

1992, қаңтар – 1993 қараша. «Ноябрьскмұнайгаз» (кейінгі атауы «СибНефть» АҚ) өндірістік бірлестігінің терең барлама бұрғылау экспедицияның бас инженері. Ямал-Ненецк округі, Ноябрьск қ.

1993. Қазақстан Республикасына қоныс аударды.

1993, 12 қараша – 1996, қаңтар. «ҚазақГаз» Ұлттық мемлекеттік холдингтік компаниясының вице-президенті. Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.

1994, 1 сәуір. «ҚазБұрГаз» (КазБурГаз) Акционерлік қоғамының Бас директоры.

1994, желтоқсан – 1995, желтоқсан. Қарашығанақ мұнай-газ конденсат кен орны – мемлекеттік «Қарашығанақ газ өнеркәсібі» мекемесі бас басқармасының Бас директоры және «ҚазақГаз» мемлекеттік холдингтік компаниясының вице-президент міндетін атқарушы. Батыс-Қазақстан облысы, Ақсай қ.

1995, 28 наурыз. «BritishGas» – «Agip» – «Газпром» Ресей Акционерлік қоғамы және «ҚазақГаз» Мемлекеттік холдингтік компаниясы операторларының бірлескен компаниясының бірінші төрағасы және басқарушы директоры. Батыс Қазақстан облысы, Ақсай қ.

1995. Мұнай және газ өнеркәсібінің жұмысшылары күні Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты берілді.

1995, шілде. Италия мен Англияға қызметтік іс-сапармен барып қайтты.

1996, 10 қаңтар – 1997, сәуір. Батыс Қазақстан облысы Бөрілі ауданында әкімі. Батыс Қазақстан облысы, Ақсай қ.

1997, 17 сәуір – 1997, шілде. «Қазақ мұнай құбыры» ұлттық мұнай компаниясы» жабық акционерлік қоғамының бірінші президенті. Алматы қ.

1997, шілде – 2001. «Қазақстан – Орталық отын компаниясы» жабық акционерлік қоғамының Бас директоры. Алматы қ.

1999, 26 қараша. 08.00.05 – Экономика және халық шаруашылығын басқару мамандығы бойынша экономика ғылымдарының кандидаты дәрежесін алу үшін «Өнеркәсіптік өндірістің тұрақтану және даму жолдары» (Қазақстан Республикасы материалдары желісінде) тақырыбында диссертация қорғады. Қарағанды қ.

2002 – 2011. «ТұлпарМұнайСервис» ЖШС бірінші вице-президенті, атқарушы директоры. Маңғыстау облысы, Ақтау қ.

2012. «ҚазМұнайГаз» Барлау. Өндіру» Акционерлік қоғамы «Технологиялық көлік басқармасы және ұңғымаларға қызмет көрсету» ЖШС директорының кеңесшісі. Маңғыстау облысы, Ақтау қ.

2013, 11 наурыз – 2017. «Карповский Северный» ЖШС және «ҚазМұнайГаз». Барлау. Өндіру» АҚ Бас директоры. Батыс Қазақстан облысы, Орал қ.

2018. Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің өкілетті орган «PSA» ЖШС Жобалау тобының жетекшісі. Батыс Қазақстан облысы Орал қ.

Qoғamdyq qyzmeti

1980 – 1981. Ленин комсомолы атындағы Түмен индустриалдық институты (1100-ден астам студент) мұнайгазкәсіпшілігі факультетінің комсомол ұйымының хатшысы.

1982, 20-22 қазан. КСРО мұнай және газ саласындағы жұмысшылардың Ғылыми-техникалық қоғамының VIII съезд делегаты, бүкіл Кеңес Одағынан жалғыз студент. Баку қ., Әзірбайжан КСР.

1987. КОКП мүшесі.

1990. № 1 Суторминск бұрғылау жұмыстары басқармасы және БЛКЖО (ВЛКСМ) қалалық комитеті пленумының еңбек ұжымы конференциясы арқылы Түмен облыстық халық депутаттары кеңесінің халық депутаттығына үміткерлікке балама негізде (5 адам) ұсынылды.

1990, 4 наурыз – 1993. № 278 округ бойынша Түмен облыстық халық депутаттары кеңесінің халық депутаты.

1992, 28 қыркүйек – 4 қазан. I Дүниежүзі Қазақтарының құрылтайына делегат болып қатысып, сөз сөйледі. Алматы қ.

1993. Түмен облысындағы алғашқы «Достық» қазақ қоғамын құрушы.

2005, 28-30 қыркүйек. III Дүниежүзі Қазақтарының құрылтайына делегат болып қатысып, сөз сөйледі. Астана қ. (қазіргі Нұр-Сұлтан қ.).

2016 – қазіргі уақытқа дейін. Халифа Алтай Халықаралық қайырымдылық қорының басқарма мүшесі.

2017, 22-25 маусым. V Дүниежүзі Қазақтарының құрылтайына делегат болып қатысып, сөз сөйледі. Астана қ. (қазіргі Нұр-Сұлтан қ.).

Marapattary

1987, 7 қараша. КОКП Орталық комитетінің, КСРО Министрлер кеңесінің, БКООК және ОК ВЛКСМ Құрмет грамотасы.

1989, 19 желтоқсан. Қ.З. Қасенов басқарған бригаданың 80 000 метрлік ұңғыманың жылдық рекордын жасаған жетістігі үшін «Ноябрьскнефтегаз» өндірістік бірлестігінің №1 Суторминск бұрғылау жұмыстары басқармасының Алғыс хаты.

1989. КСРО Мұнай және газ министрлігі бойынша «Ең үздік бұрғылау бригадасы» атағы және жалауша.

1990, 20 қыркүйек. Ұңғымаларды бұрғылау жөніндегі бесжылдық жоспарды мерзімінен бұрын орындағаны үшін КСРО Мұнай және газ өнеркәсібі министрлігінің және Мұнай және газ өнеркәсібі жұмысшылар кәсіподағының ОК Құрмет грамотасы.

1999. Қазақстанның мұнай-газ саласының дамуы мен қалыптасуындағы елеулі үлесі үшін «Қазақстан мұнайына 100 жыл» ескерткіш белгісі.

2010, 28 қыркүйек. Батыс Қазақстан облысы Бөрілі ауданының Құрметті азаматы.

2013, желтоқсан. «Мұнай-газ кешенін дамытуға қосқан үлесі үшін» Қазақстан Республикасы Мұнай және газ министрлігінің медалі.

2014, 5 желтоқсан. Еліміздің мұнай-газ саласын дамытуға қосқан елеулі үлесі үшін «Құрмет» ордені.

2016, 1 сәуір. Қазақстан Республикасын инвестициялар және даму министрлігінің «Қазақстан Республикасы Жер қойнауының құрметті барлаушысы» төсбелгісі.

2018, 10 тамыз. Батыс Сібір мұнай-газ кешенін дамыту және игерудегі елеулі үлесі үшін Түмен облыстық думасы төрағасының алғысы.

2018, 24 тамыз. Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің «Мұнай-газ саласының еңбек сіңірген қызметкері» төсбелгісі.

2018. Ауған соғысы ардагерлері қауымдастығының «Қазақстан ардагерлері» медалі.

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАНДИДАТА ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК К.З. КАСЕНОВА

Кайнулла Зейнульевич Касенов родился 30 августа 1958 г. в деревне Копотилово Казанского района Тюменской области РСФСР (ныне – Российской Федерации), в семье рабочего.

Образование

1965 – 1975. Учеба в Степновской средней школе Сладковского района Тюменской области.

1976, сентябрь – 1977, декабрь. Учеба в Сельскохозяйственном институте, г. Тюмень.

1978, август. Поступил на нефтегазопромысловый факультет Тюменского индустриального института им. Ленинского комсомола, г. Тюмень.

1983, июль. Окончил Тюменский индустриальный институт по специальности «Бурение нефтяных и газовых скважин» с присвоением квалификации «Горный инженер».

Трудовая деятельность

1976, январь – апрель. зуборезчик на заводе транспортного машиностроения им. Октябрьской революции, г. Омск.

1976, май – сентябрь. Скотник совхоза «Степной» Сладковского района Тюменской области.

1978, январь – июнь. Оператор третьего разряда завода «Карамзитовый гравий», г. Тюмень.

1983, сентябрь – 1985. Помощник бурильщика четвертого разряда; бурильщик-оператор шестого разряда наклонно-направленного бурения; старший инженер-технолог центральной инженерно-технологической службы Суторминского управления буровых работ № 1 производственного объединения «Ноябрьскнефтегаз», г. Ноябрьск, Ямало-Ненецкий округ.

1985, 2 января – 1991, июнь. Буровой мастер Суторминского управления буровых работ № 1 производственного объединения «Ноябрьскнефтегаз». г. Ноябрьск, Ямало-Ненецкий округ.

1992, январь – 1993, ноябрь. Главный инженер экспедиции глубокого разведочного бурения производственного объединения «Ноябрьскнефтегаз» (позднее преобразованное в АО «Сиб-Нефть»), г. Ноябрьск, Ямало-Ненецкий округ.

1993. Переезд в Республику Казахстан.

1993, 12 ноября – 1996, январь. Вице-президент национальной государственной холдинговой компании «КазахГаз», г. Уральск, Западно-Казахстанская область.

1994, 1 апреля. Генеральный директор Акционерного общества «КазБурГаз» (одновременно).

1994, декабрь – 1995, декабрь. Генеральный директор Главного Управления Карачаганакского нефтегазоконденсатного месторождения – государственного учреждения «Карачаганакгазпром», с исполнением обязанностей вице-президента государственной холдинговой компании «КазахГаз» одновременно, г. Аксай, Западно-Казахстанская область.

1995, 28 марта. Утвержден первым председателем и управляющим директором Совместной Компании Оператора от: «BritishGas» – «Agip» – Российского Акционерного общества «Газпром» и государственной холдинговой компании «КазахГаз», г. Аксай, Западно-Казахстанская область.

1995. Паспорт гражданина Республики Казахстан вручен на День работников нефтяной и газовой промышленности.

1995, июль. Служебная командировка в Италию и Англию.

1996, 10 января – 1997, апрель. Аким Бурлинского района Западно-Казахстанской области, г. Аксай, Западно-Казахстанская область.

1997, 17 апреля – 1997, июль. Первый президент Закрытого акционерного общества «Национальная нефтепроводная компания «Казахнефтепровод», г. Алматы.

1997, июль – 2001. Генеральный директор Закрытого акционерного общества «Центральная топливная компания – Казахстан», г. Алматы.

1999, 26 ноября. Защита кандидатской диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук на тему «Пути стабилизации и развития промышленного производства (на материалах Республики Казахстан) по специальности 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством, г. Караганда.

2002 – 2011. Первый вице-президент, Исполнительный директор ТОО «ТулпарМунайСервис», г. Актау, Мангистауская область.

2012. Советник директора ТОО «Управление технологического транспорта и обслуживания скважин» Акционерного общества «Разведка. Добыча «КазМунайГаз», г. Актау, Мангистауская область.

2013, 11 марта – 2017. Генеральный директор ТОО «Карповский Северный» и Акционерного общества «Разведка. Добыча «КазМунайГаз», г. Уральск, Западно-Казахстанская область.

2018. Руководитель проектной группы ТОО «PSA» полномочного органа – Министерства энергетики Республики Казахстан, г. Уральск, Западно-Казахстанская область.

Общественная деятельность

1980 – 1981. Секретарь комсомольской организации нефтегазопромышленного факультета (более 1100 студентов) Тюменского индустриального института им. Ленинского комсомола.

1982, 20-22 октября. Единственный студент со всего Советского Союза – делегат VIII съезда научно-технического общества (НТО) работников нефтяной и газовой отрасли СССР, г. Баку. Азербайджанская ССР.

1987. Член КПСС.

1990. Выдвинут на альтернативной основе (5 чел.) кандидатом в народные депутаты Тюменского областного совета народных депутатов конференцией трудового коллектива Суторминского управления буровых работ № 1 и пленумом городского комитета ВЛКСМ.

1990, 4 марта – 1993. Народный депутат Тюменского областного Совета народных депутатов по 278 округу.

1992, 28 сентября – 4 октября. Делегат и выступающий I Всемирного Курултая казахов, г. Алма-Ата.

1993. У истоков первого казахского общества «Достык» в Тюменской области.

2005, 28-30 сентября. Делегат и выступающий III Всемирного Курултая казахов, г. Астана. (ныне – г. Нур-Султан).

2016 – по настоящее время. Член правления Международного благотворительного фонда Халифы Алтая.

2017, 22-25 июня. Делегат и выступающий V Всемирного Курултая казахов, г. Астана. (ныне – г. Нур-Султан).

Награды

1987, 7 ноября. Почетная грамота Центрального Комитета КПСС, Совета Министров СССР, ВЦСПС и ЦК ВЛКСМ.

1989, 19 декабря. Благодарственное письмо Суторминского управления буровых работ № 1 производственного объединения «Ноябрьскнефтегаз» за достижение бригадой рекордной годовой проходки – 80 000 метров.

1989. Вымпел и звание «Лучшая буровая бригада» по Министерству нефтяной и газовой отрасли СССР.

1990, 20 сентября. Почетная грамота Министерства нефтяной и газовой промышленности СССР и ЦК профсоюза рабочих нефтяной и газовой промышленности за досрочное выполнение пятилетнего плана по бурению скважин.

1999. Памятный знак «100 лет казахстанской нефти» за значительный вклад в развитие и становление нефтегазовой отрасли Казахстана.

2010, 28 сентября Почетный гражданин Бурлинского района Западно-Казахстанской области.

2013, декабрь. Медаль Министерства нефти и газа Республики Казахстан «Мұнай-газ кешенін дамытуға қосқан үлесі үшін» («За вклад в развитие нефтегазового комплекса»).

2014, 5 декабря. Орден «Кұрмет» за значительный вклад в развитие нефтегазовой отрасли страны.

2016, 1 апреля. Нагрудный знак Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан «Қазақстан Республикасы Жер қойнауының құрметті барлаушысы» («Почетный разведчик недр Республики Казахстан»).

2018, 10 августа. Благодарность председателя Тюменской областной думы за значительный вклад в освоение и развитие нефтегазового комплекса Западной Сибири.

2018, 24 августа. Нагрудный знак Министерства энергетики Республики Казахстан «Мұнай-газ саласының еңбек сіңірген қызметкері» («Заслуженный работник нефтяной и газовой отрасли»).

2018. Медаль «Ветераны Казахстана» Ассоциации ветеранов войны в Афганистане.

THE KEY DATES OF LIFE AND ACTIVITIES OF THE CANDIDATE OF ECONOMICS K.Z. KASSENOV

Kainulla Zeinulyevich Kassenov was born on August 30, 1958, in Kopotilovo village, Kazan region, Tumen oblast, RSFSR (now – RF), in the family of a worker.

Education

1965 – 1975. Studies at the Stepnovsk secondary school, Sladkovsk region, Tumen oblast.

1976, October – 1977, December. Studies at the Agricultural Institute, Tumen city.

1978, August. Entered the oil and gas faculty of the Lenin Komsomol Tumen Industrial Institute, Tumen city.

1983, July. Graduated from the Tumen Industrial Institute having a specialty of «oil-gas-well drilling» and qualified as «mining engineer».

Professional activity

1976, January – April. Gear cutter at the October Revolution Transport Engineering plant, Omsk city.

1976, May – September. Cattleman of the «Steppe» farm, Sladkovsk region, Tumen oblast.

1978, January – June. Operator of the third category of the «Karamzit gravel» plant, Tumen city.

1983, September – 1985. Assistant driller of the fourth category, driller-operator of the sixth category of inclined-directional drilling, senior process engineer of the central engineering and technological service of the Sutorminsk Drilling Operations Department No 1 of the «Noyabrskneftegaz» production association, Noyabrsk town, Yamalo-Nenets okrug.

1985, January 2 – 1991, June. Drilling master of the Sutorminsk management of drilling operations No 1, «Noyabrskneftegaz» production association, Noyabrsk town, Yamalo-Nenets okrug.

1992, January – 1993, November. Chief engineer of the deep exploration drilling expedition of the «Noyabrskneftegaz» production

association (later transformed into «SibNeft» JSC, Noyabrsk town, Yamalo-Nenets okrug.

1993. Moving to the Republic of Kazakhstan.

1993, November 12 – 1996, January. Vice-President of the «KazakhGaz» National State Holding Company, Uralsk city, the Western- Kazakhstan oblast.

1994, April 1. General Director of the «KazBurGaz» Joint-Stock Company simultaneously.

1994, December – 1995, December. General Director of the Chief Office of the Karachaganak oil and gas condensate field – the «Karachaganakgazprom» state institution, acting as the Vice-President of the «KazakhGaz» State Holding Company simultaneously, Aksay town, the Western-Kazakhstan oblast.

1995, March 28. The first Chairman and Managing Director of the Joint Operator Company from: «BritishGas» – «Agip» of the «Gazprom» Russian Joint Stock Company and the «KazakhGaz» State Holding Company, Aksay town, the Western-Kazakhstan oblast.

1995. The passport of the Republic of Kazakhstan citizen was presented on the Day of oil and gas industry workers.

1995, July. Business trip to Italy and England.

1996, January 10 – 1997, April. Akim of the Burlinsky region, the Western-Kazakhstan oblast.

1997, April 17 – 1997, July. The first President of the «National Oil Pipeline Company Kazakhnefteprovod» Closed Joint Stock Company, Almaty city.

1997 July – 2001. General Director of the «Central Fuel Company – Kazakhstan» CJS. Almaty city.

1999, November 26. Defended the thesis for the candidate of economic sciences degree on the topic «Ways of stabilization and development of industrial production (on the materials of the Republic of Kazakhstan)» in the specialty 08.00.05 – Economics and Management of National Economy. Karaganda city.

2002–2011. The First Vice-President, Executive Director of the «TulparMunayService» LLP. Aktau city, the Mangystau oblast.

2012. Advisor of the director of «Management of the technological transport and well service» LLP of «Exploration. Mining «KazMunayGas» JSC. Aktau city, the Mangystau oblast.

2013, March 11 – 2017. General Director of the «Karpovsk Severny» LLP and «Exploration. Mining «KazMunayGas» JSC, Uralsk city, the Western-Kazakhstan oblast.

2018. Head of the project group of «PSA» LLP of the authorized body – the Ministry of Energy of the Republic of Kazakhstan, Uralsk city, the Western-Kazakhstan oblast.

Public activity

1980 – 1981. Secretary of the Komsomol organization of the oil and gas field faculty (more than 1,100 students) of the Lenin Komsomol Tumen Industrial Institute.

1982, October 20-22. The only student-delegate from all over the Soviet Union of VIII Congress of the Scientific and Technical Society (NTO) of the USSR oil and gas industry workers, Baku city, Azerbaijan SSR.

1987. Member of CPSU.

1990. On the alternative basis (5 people) nominated as a candidate for people's deputies of the Tumen Regional Council of People's Deputies by the conference of the labor collective of the Sutorminsk Drilling Operations Administration No 1 and the plenary session of the All-Union LYCL City Committee.

1990, March 4 – 1993. People's Deputy of the Tumen Regional Council of People's Deputies in the 278th district.

1992, September 28 – October 4. Delegate and speaker at I World Kurultay of the Kazakhs, Almaty city.

1993. Was at the origins of the «Dostyk» first Kazakh society in the Tumen oblast.

2005, September 28-30. Delegate and speaker at III World Kurultay of the Kazakhs, Astana city (now – Nur-Sultan city).

2016 – till present time. Member of the administration board of the World Charitable Fund of Halifa Altay.

2017, June 22-25. Delegate and speaker at V World Kurultai of the Kazakhs, Astana city (now – Nur-Sultan city).

Awards

1987, November 7. Diploma of the Central Committee of CPSU, the Council of Ministers of the USSR, the All-Union Central Council of Trade Unions and the Central Committee of Komsomol.

1989. Pennant and title of the «Best drilling brigade» of the USSR Oil and Gas Ministry.

1989, December 19. Letter of thanks of the Sutorminsk Drilling Operations Directorate No 1 of the «Noyabrskneftegaz» Production Association for the team attaining a record annual penetration of 80,000 meters.

1990, September 20. Diploma of the USSR Oil and Gas Production Ministry and the Central Committee of the Trade Union workers of oil and gas production for fulfillment of the five-year plan ahead of time.

1999. Memorable sign of «100 years of Kazakh oil» for a significant contribution to the development and formation of the oil and gas industry in Kazakhstan.

2010, September 28. Honorary Citizen of Burlinsk region, the Western-Kazakhstan oblast.

2013, December. Medal of the Ministry of Oil and Gas of the Republic of Kazakhstan «Мұнай-газ кешенін дамытуға қосқан үлесі үшін» («For the contribution to the development of oil and gas complex»).

2014, 5 December. «Құрмет» («Honor») Order for a significant contribution to the development of the oil and gas industry in the country.

2016, April 1. «Honorary prospector of the entrails of the Republic of Kazakhstan» breastplate of the Ministry of Investment and Development of the Republic of Kazakhstan.

2018, August 10. Gratitude from the Chairman of the Tumen Oblast Duma for a significant contribution to the prospection and development of the oil and gas complex in Western Siberia.

2018, August 24. «Honored worker of oil and gas industry» breastplate of the Ministry of Power Engineering of the Republic of Kazakhstan.

2018. «Veterans of Kazakhstan» medal of the War Veterans' Association of Afghanistan.

EKONOMIKA ĞYLYMDARYNYŇ KANDIDATY
Q.Z. QASENOVTYŇ EŇBEK JOLY MEN QOĖAMDYQ
QYZMETI TÝRALY QYSQASHA OCHERKI

Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов 1958 жылы 30 тамызда Ресей Федерациясындағы Түмен облысының Казан ауданындағы Копотилов деревнясында жұмысшы отбасында дүниеге келген. 1975 жылы осы облыстың Сладковский ауданындағы Степновский мектебін бітірген.

Қайнолла еңбек жолын Омбы қаласында Октябрь революциясының 50 жылдығы атындағы көлік машиналарын жасау зауытында темір кесуші, одан кейін Түмен облысының Сладковский ауданындағы «Степной» совхозында бақташы болудан бастайды. 1976-1977 жылдары Ауылшаруашылығы институтында оқиды, одан кейін оқуын үзіп, Түмендегі «Карамзитті қиыршықтас» зауытында оператор болып жұмыс істейді.

1978 жылы тамызда Түмен индустриалды институтының мұнай-газ кәсіпшілігі факультетіне оқуға түседі. Сол жылдары мұнайшы мен газшы мамандығы жаңа нарықтық жағдайлардағыдай соншалықты беделді емес болатын. Қайнолла институт қабырғасында қоғамдық жұмыстарға белсене араласты. Оқу тобының басшысы және сол кездері 1100 студент оқитын факультеттің комсомол комитетінің хатшысы болды. Кеңестік кезеңде мұндай комсомол ұйымы өздеріне арнайы босатылған хатшы сайлайтын және оған 140 сом көлемінде еңбекақы төленетін. Ал Қайноллаға тек 50 пайыз ғана төленді. Қайнолла 1982 жылы қазанда өткен алып елдің мұнай және газ саласының ғылыми-техникалық қоғамының VIII съезі жұмысына Кеңестер Одағы бойынша қатысқан жалғыз студент болды.

1983 жылы Қайнолла институтты табысты аяқтағаннан кейін Ямал-Ненецк округіндегі №1 «Ноябрскнефтегаз» Бүкілодақтық өндірістік бірлестігінің Суторминск бұрғылау жұмыстар басқармасында алдымен 4-ші разрядты бұрғылаушының көмекшісі, көлбеу-бағыттағы бұрғылаудың 6-шы разрядты бұрғылаушы-операторы, аға технолог, бұрғылау шебері болып жұмыс істеп, көлбеу-бағыттағы ұңғымаларды бұрғылауда

өте жоғары көрсеткіштерге жетті. 1989 жыл қорытындысы бойынша Қ.З.Қасеновтың бригадасы КСРО Мұнай өнеркәсібі министрлігі бойынша ең үздік деп танылды.

Қ.З. Қасеновтың отбасылық мұрағатында КОКП ОК, ККБООК, КСРО Министрлер Кеңесінің және БЛКЖО ОК Құрмет грамоталары, күрделі геологиялық-климат жағдайында ол басқарған бригаданың Суторминск кен орындарында (Ямало-Ненецк округі) ұңғымалардың 2750-3000 метрлік орташа тереңдігі жағдайында 80000 метр көлеміндегі жылдық рекордтық ұңғылауға қол жеткізгені үшін Суторминск бұрғылау жұмыстары басқармасының 1989 жылдың 19 желтоқсанында берген Алғыс хаты, ұңғымаларды бұрғылау бойынша бесжылдық жоспарды мерзімінен бұрын орындағаны үшін КСРО Мұнай және газ өнеркәсібі министрлігі мен Мұнай және газ өнеркәсібі Кәсіподақтары Комитетінің 1990 жылдың 20 қыркүйегіндегі Құрмет грамотасы және басқа да көптеген марапаттар көздің қарашығындай сақтаулы.

Сол қайта құру жылдары, 1990 жылы наурызда Қайнолла Зейноллаұлы бес үміткердің ішінен халық депутаттары Түмен облыстық кеңесіне депутаты болып баламалы түрде сайланады.

1991 жылдың маусымы мен 1992 жылдың қаңтары аралығында Қ.З. Қасенов Түмен облысы Ноябрьск қалалық атқару комитетінде жастар ісі бойынша бөлім бастығы болып қызмет атқарды. Одан кейін «Ноябрьскнефтегаз» ӨБ (кейін «СибНефть» болып құрылған) терең барлау мақсатындағы бұрғылау экспедициясына аға инженер болып өндіріске қайта оралады.

1992 қыркүйекте Түмен облысының басшылары Қ.З. Қасеновты Алматы қаласында өткен І Дүниежүзі қазақтары Құрылтайына делегат етіп жіберді. Құрылтайда Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың алдында сөз сөйлеп тұрған кезінде делегаттар: «Сен мұнайшы, әрі басшы екенсің. Отаныңа оралар ма едің?» – деген сауалдармен оның сөзін бөлген еді. «Осы биік мінбеден әлем қазақтары алдында мен не деп жауап берген болар едім. Әрине «иә» деп жауап берем және бұлай «иә» деуім менің бабаларымның, атамның, әкемнің арманы болатын. Мінбеден залдағы өз орныма жеткенше мен өз-өзім емес едім, бәрі менің жауабыммен шешіліп қойылған еді», – деп еске алады Қайнолла Зейноллаұлы.

Жоғары кәсіби маман болып қалыптасқан жас жігіт Ресейде беделді аға инженер лауазымын, кең де жайлы пәтерін, солтүстікте жұмыс жасағаны үшін берілетін үстеме ақыны және басқа да барлық қосымшаларды қосқандағы қомақты жалақысын, қоғамда танылған үлкен беделін, таза еңбегінің арқасында ие болған көптеген жеңілдіктерін қалдырады. Оған зейнеткерлікке жеңілдікпен шығуға небәрі екі жарым жыл ғана қалған болатын.

Қ.З. Қасенов Қазақстанда жаңа орында адал ниетпен және нық сеніммен құлшына жұмысқа кіріседі. 1993 жылы 12 қарашада ол еңбек жолын Батыс Қазақстан облысында ҚР Министрлер Кабинетінің қаулысымен он алты мемлекеттік кәсіпорынның құрамындағы 1993 жылы 9 қыркүйекте ашылған жаңа «Қазақгаз» ұлттық холдинг компаниясында вице-президент лауазымында бастады. Сарапшылардың пікірінше, өз уақытында ашылған бұл ұлттық газ құрылымы күрделі қайта құрулар кезеңінде халықтың және кәсіпорындардың жаппай төлем қабілетсіздігі артып отырған жағдайда, халық тығыз орналасқан аймақтары мен жалпы елімізді энергиямен жабдықтауды тұрақты қамтамасыз етуге зор үлес қосты.

1994 жылдан бастап Қ.З. Қасенов «ҚазақГаз» МХК-ның вице-президенті және сонымен бір мезгілде «ҚазБурГаз» АҚ-ның Бас директоры, одан кейін ҚМГКО ББ (Қарашығанақ мұнайгаз-конденсат кенорны Бас Басқармасында) – «Қарашығанақгаз-өнімдері» мемлекеттік мекемесінде Бас директор болды.

Батыс Сібірді есептемегенде одақтық МинГазПром жүйесінде өзінің зор көлемі мен қоры жағынан Архангельск, Орынбор және Қарашығанақ кен орындары ерекше көзге түсетін. Соңғысы 1979 жылы ашылған болатын. Мамандардың бағалауынша бұл «үш қабатты» ғажайып кен орны. Үстінде газ келіп тұр, одан кейін конденсат, ал астында мұнай бар. Әрі олардың барлығы 550 атмосфералық артық қысым астында жатыр және өте тереңнен атқылау әдісімен өндіріледі. Бұлардың барлығы апатты жағдайларда үлкен қиындықтар тударады.

Одақтың ыдырауы Қарашығанақ кен орнының дамуына және жалпы барлық мұнайгаз өндірісіне кері әсерін тигізді, қаржы болмады, шикізатты Орынбор ГӨЗ жіберуге мәжбүр болды, алайда қаржылық өзара есеп айырысу уақтылы болмағандықтан

Қарашығанақ пен Ақсай бұрғылау жұмыстары басқармаларынан білікті мамандардың кетуі басталды. 1991 жылы 21 маусымда Қарашығанақ кен орнындағы бұрғылау барысында № 321 ұңғымада болған жоғары деңгейдегі апат салдары толықтай жойылмады. Отты құйын 92 күн өршеленді. Шығып жатқан күкіртті сутек жанды заттардың барлығын улап, өрт шапағы тіптен Оралға көрініп тұрды. Жер астынан шыққан отты апат адамға бағынбады. Тасқынды газ жанып, ауаға жайылды. Ауыл адамдары мен өндіріс мамандарының жарылыстың алғашқы сәттеріндегі ауыр күйі мен үрейін айтып жеткіліксіз. Апатты жоюға сол кездері В.С. Черномырдиннің басшылығындағы одақтық ГазПромның барлық күші жұмылдырылды, бірақ елде төңкеріс болып, Төтенше жағдайлар жөніндегі мемлекеттік комитет билікті алуға ұмтылды, осылайша Одақтық мемлекеттің ыдырауы басталып кетті. Басқа республикалардан осы күрделі апаттың зардаптарын жоюға келгендер елдеріне қайтты. Тіптен сол кездері Қарашығанақтың «ОренбургГазПромға» қарайтынын елеместен орынборлықтардың өзі апат орнын тастап кетті. Мұнда тек қазақстандықтар қалды.

Өшіріліп жұмысы тоқтатылған ұңғыма алып кен орны үшін де, Ресейдің Орынбор облысын қоса алғанда сол аймақ үшін де баяу жарылатын минаға айналып, болжап болмайтын қиындықтарға душар етері сөзсіз еді.

Сондықтан да бұған қарап тұруға болмайтын. Қайнолла Қасенов осы апаттың салдарын жоюға келген сегіз компанияның («British Gas», «Agip», Weatherford, Ресей акционерлік қоғамы «Газпром», Schlumberger, Halliburton және т. б.) барлық жағынан үйлестіру жұмыстарын жүргізуде өте жоғары жауапкершілік пен кәсібилік танытты. Шетелдік кеңесшілер бірлескен жұмыс барысында Қазақстанда күрделі міндеттерді шешуге қабілетті жоғары кәсіби мамандардың бар екендігіне көздері жетті. Өйткені жұмыс барысында ерекше соны зерттемелерді шетелдіктер емес, өзіміздің елдің мамандары ұсынып, жүзеге асырды. Төрт ай ішінде одақтық деңгейдегі төтенше оқиғаны – осындай дүлей апатты ауыздықтау мүмкін болды және № 321 ұңғыма техникалық жағынан тоқтатылды. Бұл істе ең басты жауапкершілік біздің мамандарға артылды. Инженерлер ұңғыманы бітеуге қол жеткізіп,

газконденсаттың атылуындағы қауіптілікті жойды, толықтай бұрғылау сағасының жабдығы орнатылды. 1994 жылдың 26 қазанында №321 ұңғымаға жұмыс коллонасы түсіріліп, осылайша апатты жою жұмыстары аяқталды.

Қарашығанақ – зияткерлік және коммерциялық мақсатта қолдануға лайықты қазына. 1995 жылы 3 наурызда Алматы қаласында Қарашығанақта бірлесіп жұмыс жасау үшін Қазақстан Республикасы мен «British Gas» – «Agip» – «Газпром» РАҚ шетелдік фирмалар альянсы арасында аралық келісім шарт жасалды. Осы күрделі үрдісте көзден таса, көрінбейтін мыңдаған құпиялар болды. Барлық жақтан қатысушылардың қандай шиеленісті жағдайларды басынан өткергенін білсеңіз! Бұл бітімнің мәні кімнің қанша пайда табуында емес, көптен күткен келісімшарттың негізгі идеясы Қарашығанақ бойынша жобаны инвестициялау – кен орнындағы жағдайды қалпына келтіру мақсатында оны сақтау, соның ішінде қауіпсіз жағдайын қамтамасыз ету, ГП-2 және ГП-3 ұңғымаларында күрделі жөндеу мен қайта қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу, өндіріс процестеріне жергілікті мамандарды барынша тарту болды.

Сол кездері ҚМГКК кешенді игеру жөніндегі Бас басқармасының Бас директоры Қ.З. Қасенов үш жыл бойы дайындалған тарихи төрт жақты келісімге қол қоюға қатысты. Оның білікті пайымдауы бойынша: «Осындай келісімшартқа бірден, атүсті қол қоюға болмайды, сондықтан да, аралық кезеңнің қажеттілігі сөзсіз. Әйтеуір келісімге қол қойылды, бірінші кезекте бұл біздің «ҚазақГаз» мемлекеттік холдингтік компаниясының президенті Есет Роватұлы Әзербайтұлының зор еңбегі деп білемін. Егер ол болмағанда келісімге қол қою мәселесі толық шешім таппаған болар еді десем артық айтпаған боламын. Қарашығанақ еңбеккерлері бізге белгілі ақпаратты, бізде бар заңнамалық негіздерін, бізде бар техникалық жабыдықтармен біз қарашығанақтықтар көп жұмыс бітіргенімізді және бұдан да артық жұмыстар атқаратынымызды білулері керек», – деп Қайнолла Зейноллаұлы өзінің 1995 жылы 15 наурызда «Панорама Карачаганака» газетіне берген сұхбатында атап көрсетеді.

Келісімге қол қоюға байланысты кен орнында «Оператор» деп аталатын ОБК – операторлардың бірлескен компаниясы басшы

органы құрылды және екі тең құқықты директорлардың бірлескен келісімі бойынша шешім қабылданады. Директорлардың үстінен стратегиялық мазмұндағы мәселелерді шешу үшін мердігерлер жағынан төртеу («British Gas» – «Agip» – РАҚ «Газпром») және Қазақстан жағынан төрт адам – Біріккен Басқарма Комитеті құрылды.

1995 жылдың 28-29 наурызында Біріккен Басқарма Комитетінің (ББК) алғашқы отырысы болды. Кен орнындағы барлық жұмыстарға шұғыл түрде жетекшілік ететін басқару аппараты құрылды. Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов «British Gas» – «Agip» – «Газпром» РАҚ-ның Операторларының Біріккен Компаниясының Басқарушы директоры және «ҚазақГаз» МХК-ның бірінші төрағасы болып бірауыздан бекітілді. Оның бас менеджерлік және басқарушы директор лауазымындағы серіктесі Аджип-Бритиш Газ альянсынан Италиядан Умберто Батталья болды. Кен орнын басқару туралы барлық шешімдерді олар бірге қабылдады. Мұндай жайт қазақстандық тәжірибеде бұған дейін болған емес. Ол кездері барлығын жаңадан бастауға тура келді. Сол кездің өзінде Қ.З. Қасенов кәсіби біліктілігі жағынан сынақтан сүрінбей өткен болатын.

1995 жылы 19 сәуірде «Панорама Карачаганака» газеті Қ.З. Қасеновтің атына «ҚазақГаз» МХК-сының басшыларының оның жеке өзін және КМГКК-ің бүкіл ұжымын көмірсутегі шикізатын өндіруде бірінші тоқсанның жоспары орындалуымен құттықтаған телеграмма жариялады.

Қ.З. Қасенов Қарашығанақ кен орнын игерудегі барлық өндірістік кешенді басқара жүріп, халықаралық компаниялардың жергілікті жағдайға бейімделуі мен мұнай мен газды бұрғылауға, өндіруге және тасымалдауға халықаралық стандарттарды енгізу жұмыстарын ұйымдастырды. Мұнда тау-кен инженері шетел инвесторлармен және халықаралық компаниялармен, солардың ішінде «Agip», «British Gas», «Shlumberger», «Halliburton», Ресейлік «Газпром» АҚ және басқаларымен жұмыс жасауда теңдесі жоқ тәжірибе жинақтады.

Бүгінгі таңда көпшілікті, соның ішінде сала ардагерлерін Қарашығанақ мұнайгазконденсат кен орнының (КМГКК) барлық жер үсті, технологиялық, техникалық және тұрмыстық

құрылыстар тұрғысындағы орналасуы жайы, мұнай мен конденсатты тұрақтандыратын қайта өңдеуші кешеннің халықаралық стандартқа сәйкес құрылысы, қазақстандық мұнайдың батыс нарығына шығуын қамтамасыз ететін экспорттық 635-километрлік құбыр желісін тарту жағынан әлемдегі ірі ҚМГКК-нің өңірді және жалпы Қазақстанды дамытудағы ерекше рөлі таңдандырады. Өндірістің жаңа мәдениеті мен эстетикасы, еңбекті қорғау мен экономикалық менеджмент көріне бастады. Ақсай қаласы да өзгерді. Бұл жерде сауатты маман және тәжірибелі өндіріс ұйымдастырушысы, топ-менеджер Қайнолла Қасеновтің жанкешті еңбегі мен қызметі аз емес.

1996 жылы 10 қаңтардың Батыс Қазақстан облысының әкімі Қабиболла Қабенұлы Жақыповтың шешімімен Қайнолла Зейноллаұлы Қасеновті Қазақстанның стратегиялық жағынан маңызды он ауданының бірі Бөрілі ауданына әкім етіп тағайындады.

1996-1997 жылдары мемлекеттік қызметте болған әкім Қ.З. Қасенов Қарашығанақ кен орны негізінде өңірдің әлеуметтік-экономикалық бағдарламасын әзірлеп және оны табысты түрде жүзеге асырды. Ауданда бюджеттік мекемелердің тұрақты жұмысы қамтамасыз етіліп, еңбекақы уақытылы төленді, электр қуаты, жылу, жанар-жағармай материалдарына қарыздарды өтеу мүмкін болды. Ақсайдағы жеке үйлерге және ауылдық елді мекендерге арзан табиғи газ қосылып, қала ішіндегі автобустар қозғалысы қайта жүре бастады. Тұрмысы төмен отбасыларға, Ұлы Отан соғысы ардагерлеріне, концлагер тұтқындарына, мүгедектерге арнайы әлеуметтік көмек ақшалай, азық-түлікпен, көмірмен, астық қалдықтарымен, көлікпен берілді, жерге жеке меншік құқығын дербестендіру және оны заңдастыру, тұрғындарды Қазақстан Республикасының жаңа құжаттарымен қамтамасыз ету жүргізілді. Әкім командасының жетістіктері туралы тізбектеп айта беруге болады. Бұдан шығатын қорытынды: Қарашығанақ мұнайы тұрғылықты халықтың игілігіне, нақты істерге жұмсалды. 2010 жылдан Қ.З. Қасенов Батыс Қазақстан облысы Бөрілі ауданының Құрметті азаматы, бұл өңірде оның есімін барлығы біледі және мақтан етеді.

1997 жылы Қ.З. Қасенов Қазақстан Республикасы Үкіметінің

шешімімен «Оңтүстікмұнайқұбыры» және Қазақстан мен Орталық Азияның магистралді мұнайқұбырын» біріктіру негізінде құрылған «Ұлттық мұнай құбыры компаниясы «Қазақ-мұнайқұбыры» ЖАҚ-ның бірінші президенті болып тағайындалды.

Ол Қазақстан Республикасындағы алғашқы мұнай құбыры компаниясын құруға, сондай-ақ еліміздің мұнай құбыры жүйесіндегі қауіпсіздікке және орталықтандырылған бір жерден басқаруды ұйымдастыру жұмыстарына белсенді атсалысты. Компанияның негізгі жұмыс бағытына Қазақстан бойынша және экспортқа мұнайды айдап тасымалдауды үйлестіру және басқару, басқа мемлекеттердің мұнайқұбыры кәсіпорындарымен мұнай тасымалдау мәселесі жөнінде ынтымақтасу, мұнай құбыры магистралы жүйесін дамытуда инвестициялар жүргізу және апатты жағдайлардың алдын алу мен жоюға жетекшілік ету жатады.

«Қазақмұнайқұбыры» (кейіннен «КазТрансОйл» деп аталды) жүйесінде барлығы 6300 километр мұнай құбыры, 3400 километр су құбыры магистралы және 977 километр мұнай өнімдері құбыры пайдаланылды. Әрі «Қазақмұнайқұбырында» тонна мұнайды мың километрге айдауға \$5,5 тарифі белгіленген, сол кездері ресейлік «Транснефть» АҚ-да бұл көрсеткіш \$7 құрады, ал алыс шетел компанияларында одан да жоғары болды.

Қ.З. Қасенов қазақстандық мұнайды экспорттау үшін маңызды құрылым болып табылатын ресейлік «Транснефть» компаниясымен жақсы келісімшарт жасасып ымыраластыққа қол жеткізуге ерекше көңіл бөлді.

Алматыда Қ.З. Қасенов «Қазақстан – Орталық отын компаниясы» акционерлік қоғамында Бас директор лауазымында қызмет атқарды. Қайнолла Зейноллаұлы Ресей Федерациясы мұнай компаниялары мен қазақстандық компаниялардың болашақтағы мұнай және газ жобаларын жасауда ынтымақтастықта жұмыс жасауға, Ресей ұйымдарының мердігерлері және жеткізушілерімен арадағы үзілген байланыстарды қайта орнатуға бастамашы болды.

2002 жылдан 2011 жылға дейін Қ.З. Қасенов – Маңғыстау облысында мұнай ұңғымаларын бұрғылау, күрделі және жер асты

жөндеу жұмыстары үшін арнайы құрылған мердігерлік ұйым «Тұлпар Мұнай Сервис» ЖШС-нің бірінші вице-президенті болды. Қысқа уақыт ішінде оның жұмысты жүйелі және ұтымды ұйымдастыруының арқасында «Тұлпар Мұнай Сервис» елдің ең үздік бұрғылау компанияларының тізіміне кірді, ал серіктестіктің жұмыста қолданатын технологиялар бойынша техникалық қауіпсіздік пен еңбекті қорғау көрсеткіші тек Қазақстанда ғана емес бүкіл әлемде теңдессіз болды! Сол себепті де «Тұлпар Мұнай Сервис» Халықаралық бұрғылау мердігерлері қауымдастығының мүшесі. Осы деректің өзінен-ақ оның өз халқының патриоты, тау-кен инженерінің кәсіби жетістігін көруге болады.

2013-2017 жылдары Қ.З. Қасенов Орал қаласындағы Каспий жағалаулары ойпатының сырт беткей жағындағы мұнай мен газға барлау жұмыстарын жүргізетін «Карповский Северный» ЖШС мен «“ҚазМұнайГаз“. Барлау. Өндіру» Акционерлік қоғамының Бас директоры болып қызмет етті.

Қазіргі уақытта Қ.З. Қасенов Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің өкілетті органы «PSA» ЖШС жобалау тобының жетекшісі болып табылады.

Өндіріс маманының және топ-менеджердің жан-жақты тәжірибесі оны «Қазақстанның мұнай-газ өндірісіне 100 жыл (тарих және қазіргі заман)» атты іргелі еңбектің авторларының бірі және жауапты редакторы етті. Сонымен қатар Қ.З. Қасенов 1999 жылы «Қазақстан даму институты» экономикалық зерттеулер орталығында Ержан Байғожаұлы Жатқанбаев пен Рүстем Қабидоллаұлы Жоламанның ғылыми жетекшілігімен 08.00.05 – Экономика және халық шаруашылығын басқару мамандығы бойынша экономика ғылымдарының кандидаты дәрежесін алу үшін «Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік өндірісін тұрақтандыру және дамыту жолдары» атты тақырыпта диссертациялық жұмысын жазып бітірді. Диссертация 1999 жылдың 26 қарашасында Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Нарықтық қатынастар институтында (Қарағанды қ.) сәтті қорғалды.

Ғылыми жұмыста ол өнеркәсіп өндірісіндегі құлдырауларды талдап, өтпелі экономикасы көптеген елдерге тән болған ұдайы өндіріс процесінің сапалы өзгеруінің бірқатар үрдістерін атап

көрсетеді. Социалистік кезеңнен кейінгі елдерде өнеркәсіп секторының: салалық сәйкессіздік, сыртқы саудадағы сәйкессіздіктер, өндірістік процестерді тиімді мемлекеттік реттеудің болмауы секілді артта қалу себептері жіктелді. Циклдарға болжау жүргізіліп, салалық және аймақтық ерекшелігін ескеру негізінде өнеркәсіп өндірісінің дамуына талдаулар жасалды, олардан басым даму бағытары анықталды. Өнеркәсіп өндірісіндегі салынған қаржыларды ынталандыру мөлшері көрсетілді: ішкі нарықтың ашықтығын реттеу деңгейі, баға саясатын қабылданған мемлекеттік құрылым саясатымен келістіру, холдингтік компаниялар мен ірі корпорацияларда қаржылық-өнеркәсіптік топ құру мәселелері жан-жақты қамтылды. Өнеркәсіптегі институционалдық өзгерістердің өзіндік ерекшеліктері талданады. Қазақстанның экономикалық тұрғыдан өсуі елдің ақша жиынтығының кеңеюі мен пайыздық мөлшерлемені төмендетуге, бюджеттік және салықтық жүйені қайта құру, төленбеген төлемдерді «сөуге», инвестициялық белсенділікті арттыруға, отандық тауар өндірушілерді жосықсыз бәсекелестіктен қорғауға бағытталған өлшемдері арқылы анықталды.

Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов сонымен қатар қоғамдық жұмыстарға белсене қатысты және осы кезге дейін араласып келеді. 1990 жылы Ресейде 5 үміткермен сайыста баламалы негізде Түмен облыстық халық депутаттары кеңесіне депутат болып сайланады. Ол Түмен облысында алғашқы қазақ «Достық» қоғамының құрылуының басы-қасында болып, оның жұмысын дұрыс жолға қойды.

Қ.З. Қасенов – Тұңғыш Президент – Елбасы, Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының Төрағасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев төрағалығымен болып өткен I (1992 ж., Алматы қ.), III (2005 ж., Астана қ.) және V (2017 ж., Астана қ.) Дүниежүзі қазақтарының Құрылтайының делегаты болып, сөз сөйледі.

«Сол кездегі Алматыда қызу талқылаулар барысында біздің әрқайсымызға шегелей отырып нақты бір істерді атқару қажеттілігін түсінген едік. Ал Бірінші Құрылтай – тағдыр тәлкегімен шетелдерде тұрып жатқан отыз елден келген қандас бауырлардың айқасқан құшақтары, көздеріндегі ыстық жас, қуанышты кездесулер мен қобалжу сәтіне айналды. Біз

шындығында Құрылтай күндерін ұйқысыз өткердік, емен-жарқын шүйіркелесіп, тіптен әңгімеміз таусылмады. Әр күн сайын кешке Ресейден келген делегаттардың көбісі мейрамханадағы менің бөлмеме жиналатын. Қордаланған ортақ мәселелер жөнінде талқылаймыз, былайша айтқанда ресейлік қазақтардың ішкі Құрылтайын өткіздік десе болғандай. Айтпақшы, осы мәжілістердің хаттамасына біздер жолда (автобуста) Алматыға Түркістаннан қайтып келе жатқанда қол қойып, Құрылтайдың ұйымдастыру комитетіне тапсырдық. Арамызды онжылдықтар бойы саяси жүйелер, құрлықтағы және су бойындағы шекаралар, таулар, сахаралар, мұхиттар мен тіпті құрлықтар бөліп жатса да, біз бөгде ортаға сіңіп те, жоғалып та кеткен жоқпыз, біз жаңғырған ұлт ретінде тарихтағы өзіміздің салмақты сөзімізді әлі айтқан жоқпыз. Қазақстан Президенті атынан берілген салтанатты кешкі астан соң, біздің түмендік делегация Қазақ КСР Министрлер Кеңесі Төрағасының орынбасарымен шыға беріске таяу әлі де таусылмайтын мәселелер жайында әңгімемізді жалғап келе жатқанымызда, алдымыздан кенеттен күзетімен бірге Нұрсұлтан Әбішұлы мен Сара Алпысқызымен шыға келді. Ол кісі тоқтап, ақсақалмен және біздің әрқайсымызбен амандасқаннан соң, қайдан екенімізді, әңгіменің не жайында екенін сұрастырып, соңында: «Елге қайту керек», – деді. Біздің делегация мүшелері барлығы ақылдасып алғандай, Президентке: «Міне, Қайнолла шешім қабылдап та қойды және Құрылтай мінбесінен тарихи отаныма қайтамын деп сөз берді», – деп бірауыздан мені нұсқады. Осылайша мен Президентке таныстырылып, оның жылы лебізі әрі ақ батасынан кейін Қазақстанда да, Ресейде де Қазақстанға арнайы шақырылды деп есептелдім. Сонымен қатар түмен қазақтарының басын қосу және олардың өз мәдени қоғамын құру туралы ой осы Құрылтайда туындаған болатын, – деп атап көрсетті өзінің бір сұхбатында Қайнолла Зейноллаұлы.

Оның Қазақстанның астанасы – Астана (қазіргі Нұр-Сұлтан) қаласында өткен Дүниежүзі қазақтарының V Құрылтайында сөйлеген жарқын баяндамасы залдағыларды бей-жай қалдырған жоқ. Ол қазақстандық қоғамға оралман-қазақтардың, соның ішінде өз отбасының мысалында олардың бейімделуі мен кірігуі

жайлы мәселеге ерекше тоқталды. Оның жеке басының мысалы оның бүкіл туыстары, достары мен таныстарының Қазақстанға көшіп келуіне ықпал етті. Бұл дегеніңіз жалпы алғанда 100 адам, немесе 20 отбасынан жоғары. Отбасылық кеңесте олар тарихи Отандарында білім алуды, салауатты өмір салтын ұстанып, кәсіби жетістіктерге жетуді мұрат тұтты.

Оның ұлдары Ақжан мен Бауыржан әлемнің үздік университеттерінен білім алды, олар мұнай ісінің магистрлері, ал үлкені PhD дәрежелі, техника ғылымдарының кандидаты. Екі ұлы да «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы жүйесінде жұмыс істейді. Қызы Бибігүл әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің шығыстану факультетінің түлегі. Інісі Қайролла Зейноллаұлы отбасымен Батыс Қазақстан облысы Ақсай қаласында тұрады, сонда жұмыс істейді. Ол да мұнай газ кәсіпорындары басшыларының бірі, сондай-ақ Бөрлі ауданы әкімінің орынбасары болды. Қарындасы Биғайша – А.Байтұрсынов атындағы Қостанай мемлекеттік университетінің кафедра меңгерушісі, филология бойынша PhD докторы. Екінші қарындасы Гүлнарай – өндірістік компанияда департамент директоры, отбасымен Ақтау қаласында тұрады. Қазір Қасеновтар әулетінде үш ғылым кандидаты және жеті магистр бар.

Қ.З. Қасенов Халифа Алтай Халықаралық қайырымдылық қорының басқармасы мүшесі ретінде Қасиетті Құранның аудармашысы және бастырушысы Халифа Алтайдың туғанына 100 жыл толуын жоғары ғылыми-ұйымдастырылу деңгейінде атап өтілуіне ықпал етті. Теолог-ғалымның мерейтойына оның демеушілігімен «Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографиялық көрсеткіш» атты қазақ, орыс, ағылшын мен түрік тілдерінде және төте жазуда кітап жарық көрді. Оның тұсаукесері Қ.З. Қасеновтың қатысуымен Астана қаласында Дүниежүзі қазақтарының V Құрылтайы делегаттарына және Халифа Алтай шығармашылығына арналған Алматы мен Талдықорған қалаларында өткен бірқатар ғылыми конференцияларда өткізілді.

Батыс Қазақстан облысы Бөрілі ауданының әкімі болып қызмет істеген жылдарында Батыс Қазақстан облысы экономикасының өркендеуін және жергілікті халықтың мүддесін көздеген ол шетел компанияларын жергілікті тұрғындарды жұмыспен қам-

тып, әлеуметтік салаға қаржылай көмек көрсетулеріне аса жігерлілікпен ат салысты.

1997-2011 жылдар аралығында Алматы, Астана, Ақтау қалаларында ірі өндіріс орындарын басқарған кезінде де Батыс Қазақстан облысынан көмек қолын аяған емес. Қ.З. Қасенов Батыс Қазақстан облысы аумағындағы Қарашығанақ, Чинаревское, Теплово-Токаревское кен орындарына жақын орналасқан «Карповский Северный» ЖШС-тің Бас директоры болып қызмет еткен уақытында облыстың әлеуметтік саласына үлкен демеушілік жасап, атап айтқанда, 2013 жылы Ақжайық шипажайындағы 5 қабаттық апатты тұрғын үйдің орнына 36 пәтерлік 11 үй салу құрылысына 75 млн теңге қаржылай көмек көрсетті. Сонымен қатар ЖШС Батыс Қазақстан облысы әлеуметтік саласының дамуына 157,5 млн теңге, 2013 жылы Зеленов ауданының көктемгі су шайып кеткен ауылдардың автомобиль жолдарын қалпына келтіруге 100 млн теңгеге жуық қаржы бөлді.

«Сен өз халқыңды бақытқа жақындататындай бір нәрсемен болса да көмектестім деп айта алатын болсаң, онда сен өзінді мәңгілік тірімін деп есептеуіңе болады», – деген ұлы ойшыл және ақын Абайдың отандастарына айтқан сөзі Қайнолла Зейноллаұлы Қасеновтың өмірі мен азаматтық ұстанымын айқындап тұрғандай.

Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов елдің мұнай газ саласын дамытуға қосқан зор үлесі үшін «Құрмет» орденімен марапатталды.

Қ.З. Қасенов сондай-ақ ведомстволық марапаттарға да ие: «Қазақстан мұнайына 100 жыл» Қазақстанның мұнай-газ саласына қосқан зор үлесі үшін ескерткіш белгісі; Қазақстан Республикасы Мұнай-газ министрлігінің «Мұнай-газ комплексі дамуына қосқан үлесі үшін» медалі және Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің «ұзақ уақыт мінсіз еңбегі, жоғары кәсіби көрсеткіштерге жеткені, мұнай-газ саласын дамытуға қосқан ерекше үлесі мен айрықша қызметі үшін» «Мұнай-газ саласының еңбек сіңірген қызметкері» төс белгісіне ие. Сонымен бірге Қ.З. Қасенов Қазақстан Республикасы Инвестиция және даму министрлігінің «Жер қойнауының құрметті барлаушысы» атағын да иеленген.

Бүгінгі таңда Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов жетекшілік еткен немесе оның белсенді қатысуымен құрылған мұнай-газ

саласының барлық кәсіпорындары мен ұйымдары нақты адам – егемен Қазақстан азаматының игілігіне жұмыс істеуде.

2018 жылдың 30 тамызында Қайнолла Зейноллаұлы Қасенов 60 жасқа келіп, жемісті еңбек еткеніне 42 жыл болды. Ресейде болсын, Қазақстанда болсын, Қайнолла Зейноллаұлымен бірге жұмыс істеген адамдардың ол жайлы бұл адам – жастардың нағыз тәлімгері, қызметтегі міндетін жауапты атқарудың үлгісі, өз достары мен әріптестерін қолдап, жақындарына көмегін аямайтын жанашыр жан деп айтатынына сенімдімін. Ол өзінің мерейтойына байланысты Түмен облыстық Думасынан Алғыс хат және Ауғанстан соғысы ардагерлері қауымдастығынан «Қазақстан ардагерлері» медалін алды.

Ең бастысы, Қайнолла Қасенов Дүниежүзі қазақтарының бірінші Құрылтайында Тұңғыш президент – Елбасына берген уәдесінде тұрды және өз атасының, әкесінің және барлық аға буын туысқандарының, Кеңестер Одағы ыдырағанға дейін өмірден озғандар мен ата-бабалар жеріне оралуды аманат еткен ағайындардың өз Отаны – Қазақстанның игілігі үшін жасампаздықпен еңбек ету арманын жүзеге асырды.

Балтабаева К.Н.

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
түлектер ассоциациясының атқарушы директоры,
тарих ғылымдарының кандидаты

КРАТКИЙ ОЧЕРК ТРУДОВОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАНДИДАТА ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК К.З. КАСЕНОВА

Кайнулла Зейнульевич Касенов родился 30 августа 1958 г. в деревне Копотилово Казанского района Тюменской области РСФСР (ныне – Российской Федерации), в семье рабочего. В 1975 г. окончил Степновскую среднюю школу Сладковского района Тюменской области.

Трудовой путь Кайнулла начинал в городе Омске зуборезчиком на заводе транспортного машиностроения имени 50-летия Октябрьской революции, затем работал скотником совхоза «Степной» Сладковского района Тюменской области. В 1976-1977 гг. учился в Сельскохозяйственном институте, затем, прервав учебу, работал оператором на тюменском заводе «Карамзитовый гравий».

В августе 1978 г. К. З. Касенов поступил на нефте-газопромысловый факультет Тюменского индустриального института. В те годы профессия нефтяника и газовика не была столь престижной, как в новых рыночных условиях. В институте Кайнулла активно занимался общественной работой, был старостой группы и секретарем комитета комсомола факультета, на котором тогда обучалось более 1100 студентов. В советское время такая комсомольская организация избирала освобожденного секретаря и ему полагалась заработная плата в размере 140 рублей. Кайнулле же платили 50 процентов. В октябре 1982 г. Кайнулла был единственным студентом со всего Советского Союза, принявшим участие в работе VIII съезда научно-технического общества нефтяной и газовой отраслей страны.

После успешного окончания в 1983 г. института Кайнулла работал помощником бурильщика 4-го разряда, бурильщиком-оператором 6-го разряда наклонно-направленного бурения, старшим технологом, буровым мастером Суторминского управления буровых работ № 1 Всесоюзного производственного объединения «Ноябрьскнефтегаз» в Ямало-Ненецком округе и добился очень высоких результатов в бурении глубоких наклонно-направленных скважин. Буровая бригада К.З. Касенова

по итогам 1989 года была признана лучшей по Министерству нефтяной промышленности СССР.

В семейном архиве К.З. Касенова бережно хранятся Почетные Грамоты ЦК КПСС, ВЦСПС, Совета Министров СССР и ЦК ВЛКСМ, Благодарственное письмо Суторминского управления буровых работ от 19 декабря 1989 г. за достижение бригадой рекордной годовой проходки – 80000 метров в сложнейших геолого-климатических условиях Суторминского месторождения (Ямало-Ненецкий округ) при средней глубине скважин 2750 – 3000 метров, и Почетная грамота Министерства нефтяной и газовой промышленности СССР и ЦК профсоюза рабочих нефтяной и газовой промышленности от 20 сентября 1990 г. за досрочное выполнение пятилетнего плана по бурению скважин и много других наград.

В те же перестроечные годы, в марте 1990 г., Кайнулла Зейнульевич был избран на альтернативной основе из пяти кандидатов депутатом Тюменского областного Совета народных депутатов.

С июня 1991 г. по январь 1992 г. К.З. Касенов работал заведующим отделом по делам молодежи Ноябрьского горисполкома Тюменской области. Затем вернулся на производство главным инженером экспедиции глубокого разведочного бурения ПО «Ноябрьскнефтегаз» (позднее преобразованное в АО «Сиб-Нефть»).

В сентябре 1992 г. руководство Тюменской области делегирует К.З. Касенова на I (учредительный) Всемирный Курултай казахов в город Алма-Ата. Его выступление на Курултае перед Президентом Республики Казахстан Нурсултаном Абишевичем Назарбаевым делегаты перебили вопросом, – «Ты, оказываешься, руководитель, нефтяник. А вернешься ли на Родину?». «Что я должен был ответить с высокой трибуны перед казахами всего мира? Конечно же «Да!», и это «Да» было мечтой моих предков, деда и отца. Проходя с трибуны до своего места в зале, я уже не принадлежал себе, все было решено моим ответом», – вспоминает Кайнулла Зейнульевич.

Молодой, но уже сформировавшийся высококвалифицированный специалист оставил в России престижную должность глав-

ного инженера, благоустроенную просторную квартиру, шикарную зарплату со всеми северными коэффициентами и надбавками, положение и признание в обществе, и много других, в общем-то, заслуженных льгот. До выработки льготного пенсионного стажа ему оставалось менее двух с половиной лет.

На новом месте, в Казахстане, с искренностью и огромным оптимизмом К.З. Касенов сразу же включился в работу. 12 ноября 1993 г. он начинает трудовую деятельность в Западно-Казахстанской области в должности вице-президента новой национальной государственной холдинговой компании «КазахГаз», созданной 9 сентября 1993 г. постановлением Кабинета Министров РК в составе шестнадцати государственных предприятий. По мнению экспертов, эта своевременно созданная национальная газовая структура в сложный переходный период в условиях всеобщей неплатежеспособности населения и предприятий, внесла огромный вклад в поддержание стабильности энергообеспечения в наиболее населенных регионах и страны в целом.

С 1994 г. К.З. Касенов был вице-президентом ГХК «КазахГаз» и одновременно Генеральным директором АО «КазБурГаз», затем Генеральным директором ГУКНГКМ (Главного Управления Карачаганакского нефтегазоконденсатного месторождения) – государственного учреждения «Карачаганакгазпром».

В системе союзного МинГазПром, не считая Западную Сибирь, особо выделялись по своим огромным масштабам и запасам Астраханское, Оренбургское и Карачаганакское месторождения. Последнее было открыто в 1979 г. По оценке специалистов, это уникальное «трехслойное» месторождение. Сверху идет газ, затем конденсат, а внизу – нефть. Причем все находится под избыточным давлением в 550 атмосфер, и добыча идет фонтанным способом и с очень большой глубины. В случае аварии все это создает большие проблемы.

Разрушение Союза крайне отрицательно сказалось на развитии Карачаганакского месторождения и всей нефтегазовой промышленности, не было финансирования, сырье были вынуждены отправлять на Оренбургский ГПЗ, однако финансовые взаиморасчеты были несвоевременными, начался сильный отток

квалифицированных кадров из Карачаганакского и Аксайского управлений буровых работ.

К тому же полностью не были ликвидированы и последствия аварии высшей категории на скважине № 321, которая произошла 21 июня 1991 г. в процессе бурения на Карачаганакском месторождении. Огненный смерч бушевал 92 дня. Выбросы сероводорода отравляли все живое, а зарево было видно даже в Уральске. Огненная стихия, вырвавшаяся из-под земли, стала неподвластна человеку. Сплошным потоком шел газ, он горел и уходил в атмосферу. Шок и страх, которые пережили производственники и сельчане в первые минуты взрыва, трудно описать. На ликвидацию аварии в то время были брошены все силы Союзного ГазПром, во главе с самим В.С. Черномырдиным, но в стране произошел переворот – власть попытался взять Государственный комитет по чрезвычайному положению и механизм развала Союзного государства был уже запущен. Ликвидаторы этой сложнейшей аварии из других республик уехали к себе. Даже оренбуржцы, несмотря на то, что Карачаганак относился в тот момент к «ОренбургГазПрому», покинули место аварии. Здесь остались лишь казахстанцы.

Заглушенная и законсервированная скважина могла стать миной замедленного действия, чреватого непредсказуемыми последствиями и осложнениями как для супергигантского месторождения, так и для всего региона в целом, включая Оренбургскую область России. Поэтому на этом нельзя было останавливаться. Высочайшую ответственность и профессионализм проявил Кайнулла Касенов, когда руководил всеми работами и координировал действия восьми известных международных компаний («BritishGas», «Agip», Weatherford, Российское акционерное общество «Газпром», Schlumberger, Halliburton и др.) по ликвидации последствий страшной аварии. Иностранцы-консультанты в ходе совместной работы убедились, что в Казахстане есть высококвалифицированные классные специалисты, способные решать сложнейшие задачи, поскольку в ходе этих работ все наиболее оригинальные разработки были предложены и осуществлены не иностранцами, а специалистами нашей страны. За четыре месяца аварию – ЧП

союзного масштаба – удалось ликвидировать, и скважина № 321 подверглась технической консервации. Главная ответственность за дело лежала на наших специалистах. Здесь инженеры добились герметизации скважины и тем самым устранили опасность выброса газоконденсата, полностью было установлено оборудование устья, проведены другие работы.

26 октября 1994 г. в скважину № 321 была спущена рабочая колонна и тем самым завершились работы по ликвидации аварии. Скважину сдали в эксплуатацию и программа «Интервенция скважины-91» была выполнена наилучшим образом.

Карачаганак – жемчужина, достойная интеллектуального и коммерческого применения. 3 марта 1995 г. в Алматы было подписано Промежуточное соглашение по совместной работе на Карачаганаке между Республикой Казахстан и альянсом иностранных фирм «“BritishGas” – “Agip” – РАО “Газпром”». В этом сложном процессе обнаружились тысячи и тысячи скрытых, незаметных глазу, рифов. Можете себе представить, какое напряжение испытывали участники всех сторон! И суть этого соглашения не в том, кто и сколько будет получать прибыли. Основная идея долгожданного контракта – инвестирование проекта по Карачаганаку с целью стабилизации положения на месторождении, его сохранение, в том числе и в безопасном состоянии, ведение работ по капитальному ремонту скважин и ремонтно-восстановительных работ на ГП-2 и ГП-3, техническое обеспечение месторождения, максимальное использование местных кадров в производственном процессе.

К.З. Касенов в это время – генеральный директор Главного управления по комплексному освоению КНГКМ был участником подписания исторического четырехстороннего соглашения, которое готовилось три долгих года. По его компетентному мнению: «Такой контракт с ходу, с наскока вообще нельзя подписывать, поэтому промежуточный этап действительно необходим. И в том, что подписание соглашения все-таки состоялось, я считаю, в первую очередь, очень большая заслуга президента нашей государственной холдинговой компании «КазахГаз» Есета Роватовича Азербаяева. Без преувеличения можно сказать, если бы не он, вопрос подписания соглашения

был бы очень проблематичным. Труженики Карачаганак должны знать, что, по крайней мере, с той информацией, которой мы владеем, с той законодательной базой, которая у нас есть, и с тем техническим оснащением, которым мы располагаем, мы, карачаганакцы, сделали многое и сделаем еще больше», – подчеркнул Кайнулла Зейнульевич в своем интервью газете «Панорама Карачаганак» 15 марта 1995 г.

В связи с подписанием Соглашения на месторождении создается руководящий орган, СКО – совместная компания-оператор, так называемый «Оператор», и только с обоюдного согласия двух равноправных директоров принимается решение. Над директорами создается Совместный Комитет Управления (СКУ) для решения вопросов стратегического характера – четверо со стороны подрядчика («BritishGas» – «Agip» – РАО «Газпром») и четыре человека с казахстанской стороны.

28-29 марта 1995 г. состоялось первое заседание Совместного Комитета Управления. Для оперативного руководства всеми работами на месторождении был создан аппарат управления. Кайнулла Зейнульевич Касенов был единогласно утвержден первым председателем и управляющим директором Совместной Компании Оператора от «BritishGas» – «Agip» – РАО «Газпром» и ГХК «КазахГаз». Его партнером в должности генерального менеджера, управляющего директора стал Умберто Батталья из Италии, от альянса ««Agip»» – “BritishGas”». Все решения по руководству месторождением они стали принимать совместно. Такого в казахстанской практике еще не было. Это сегодня можно уверенно сказать, что было выбрано верное направление сотрудничества. А тогда все приходилось начинать с чистого листа. К. Касенов и тогда выдержал экзамен на профессионализм.

19 апреля 1995 г. газета «Панорама Карачаганак» опубликовала телеграмму на имя К.З. Касенова, в которой руководство ГХК «КазахГаз» поздравило лично его и весь коллектив КНГКМ с выполнением плана первого квартала по добыче углеводородного сырья.

К.З. Касенов в процессе руководства всем производственным комплексом освоения Карачаганакского месторождения, организовывал работу по адаптации международных компаний к мест-

ным условиям и внедрению международных стандартов в бурение, добычу и транспортировку нефти и газа. Здесь горный инженер получил уникальный опыт работы с иностранными инвесторами и международными компаниями, таких как «Agip», «BritishGas», «Shlumberger», «Halliburton», РАО «Газпром» и других.

Сегодня многих, в том числе и ветеранов отрасли, восхищает обустройство Карачаганакского нефтегазоконденсатного месторождения (КНГКМ) с точки зрения всех наземных сооружений и технологических, технических и бытовых, строительство по международным стандартам перерабатывающего комплекса, где стабилизируется нефть и конденсат, ввод экспортного 635-километрового трубопровода, обеспечивающего выход казахстанской нефти на западный рынок, особая роль крупнейшего в мире КНГКМ в развитии региона и Казахстана в целом. Вырисовывается новая культура и эстетика производства, охрана труда и экологический менеджмент. Изменился и город Аксай. В этом немалая заслуга и самоотверженный труд грамотного специалиста и опытного организатора производства, топ-менеджера Кайнуллы Касенова.

10 января 1996 г. аким Западно-Казахстанской области Кабибулла Кабенович Джакупов своим решением назначил Кайнуллу Зейнульевича Касенова акимом Бурлинского района – одного из десяти стратегически важных районов Казахстана.

В 1996 – 1997 гг. на государственной службе аким К.З. Касенов разрабатывал и успешно осуществлял социально-экономические программы региона на базе Карачаганакского месторождения. В районе удалось обеспечить стабильную работу бюджетных учреждений, выдать заработную плату, погасить задолженность по электроэнергии, теплу, горючесмазочным материалам, подключить частные дома в Аксае и сельских населенных пунктах к дешевому природному газу, возобновить внутригородское автобусное движение, оказать адресную социальную помощь деньгами, продуктами питания, углем, зерноотходами, транспортом малоимущим, ветеранам Великой Отечественной войны, узникам концлагерей, инвалидам, провести персонификацию права собственности на землю и юридическое его оформление, обеспечить население новыми документами

Республики Казахстан и др. Можно еще перечислять успехи команды акима. Вывод напрашивается один: Карачаганакская нефть вложена в реальные дела, во благо местного населения. С 2010 года К.З. Касенов – Почетный гражданин Бурлинского района Западно-Казахстанской области, его имя знают и чтят здесь сегодня.

В 1997 г. К.З. Касенов был назначен первым президентом Закрытого акционерного общества «Национальная нефтепроводная компания «Казахнефтепровод», созданного правительством Республики Казахстан на базе объединений «Южнефтепровод» и «Магистральные нефтепроводы Казахстана и Средней Азии». Он активно участвовал в организационной работе по созданию первой нефтепроводной компании РК, а также системы безопасности и единого централизованного управления в нефтепроводной системе страны. К основным направлениям деятельности компании относятся перекачка, координация и управление транспортировкой нефти по Казахстану и на экспорт, взаимодействие по вопросам транспортировки нефти с нефтепроводными предприятиями других государств, инвестиционная деятельность по развитию сети магистральных нефтепроводов и руководство системой предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций. Всего в системе «Казахнефтепровод» (впоследствии переименовано в «КазТрансОйл») эксплуатировалось 6300 километров магистральных нефтепроводов, 3400 километров магистральных водоводов и 977 километров нефтепродуктопроводов. Причем тарифы «Казахнефтепровод» были установлены в \$5,5 за перекачку тонны нефти на тысячу километров, в то время как у российской АК «Транснефть» этот показатель составлял \$7, а у компаний дальнего зарубежья еще выше.

Особое внимание К.З. Касенов уделял установлению деловых контактов и достижению компромисса с российской компанией «Транснефть», которая являлась очень важной структурой для экспорта казахстанской нефти.

В Алматы К.З. Касенов также работал в должности генерального директора Закрытого акционерного общества «Центральная топливная компания – Казахстан». Кайнулла

Зейнульевич содействовал сотрудничеству нефтяных компаний Российской Федерации с казахстанскими, осуществлял разработку перспективных нефтяных и газовых проектов, инициировал восстановление прерванных связей с поставщиками и подрядчиками из организаций России.

С 2002 по 2011 гг. К.З. Касенов – первый вице-президент ТОО «ТулпарМунайСервис», подрядной организации, созданной специально для бурения, капитального и подземного ремонтов нефтяных скважин Мангистауской области. Благодаря его способности организовывать работу системно и рационально, за короткий срок, «ТулпарМунайСервис» вошел в список лучших буровых компаний страны, а показатели товарищества по технике безопасности и охране труда, по используемым технологиям в работе являются уникальными не только в Казахстане, но и во всем мире! Только поэтому «ТулпарМунайСервис» – член международной Ассоциации буровых подрядчиков. Этот факт также свидетельствует о профессиональных достижениях горного инженера, патриота своего народа.

В 2013 – 2017 гг. З.К. Касенов – генеральный директор ТОО «Карповский Северный» и Акционерного общества «Разведка. Добыча “КазМунайГаз”» в городе Уральске, которое вело разведочные работы на нефть и газ на внешней прибортовой зоне прикаспийской впадины.

На данный момент К.З. Касенов является руководителем проектной группы ТОО «PSA» полномочного органа – Министерства энергетики Республики Казахстан.

Разносторонний опыт производственника и топ-менеджера подвигло его стать одним из авторов и ответственным редактором фундаментальной работы «100 лет нефтегазовой промышленности Казахстана (история и современность)». В 1999 г. К.З. Касенов также завершил в Центре экономических исследований «Казахстан даму институты» (Институт развития Казахстана) под научным руководством докторов экономических наук Ержана Байгожаевича Жатканбаева и Рустема Кабидоллаулы Жоламана диссертацию на соискание ученой степени кандидата экономических наук на тему «Пути стабилизации и развития промышленного производства (на материалах Республики

Казахстан») по специальности 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством. Ее успешная защита состоялась 26 ноября 1999 г. в Институте рыночных отношений Министерства образования и науки Республики Казахстан (г. Караганда).

В научной работе проанализирован спад промышленного производства, выделен ряд общих тенденций качественного изменения воспроизводственного процесса, свойственных большинству стран с переходной экономикой. Классифицированы причины, определившие регрессию промышленного сектора в постсоциалистических странах: отраслевые диспропорции, диспропорции во внешней торговле, отсутствие эффективного государственного регулирования производственных процессов. Осуществлен прогноз циклов и проведен анализ развития промышленного производства с учетом территориальных и отраслевых особенностей, определены приоритетные направления их развития. Предложены меры по стимулированию вложений в промышленное производство: регулирование степени открытости внутреннего рынка, согласование ценовой политики с принятой государственной структурной политикой, формирование финансово-промышленных групп, крупных корпораций и холдинговых компаний. Проанализированы специфические условия институциональных преобразований в промышленности. Выявлены меры по обеспечению экономического роста в Казахстане, заключающиеся в расширении денежной массы страны и снижении процентной ставки, реформировании бюджетной и налоговой системы, «расшивке» неплатежей, повышении инвестиционной активности, защите отечественных товаропроизводителей от недобросовестной конкуренции.

Кайнулла Зейнульевич Касенов также активно занимался и занимается общественной деятельностью. Он стоял у истоков создания и деятельности первого казахского общества «Достык» в Тюменской области.

К.З. Касенов – делегат и выступающий I (Алма-Ата, 1992 г.), III (Астана, 2005 г.) и V (Астана, 2017 г.) Всемирных Курултаев казахов, которые состоялись под председательством Первого Президента – Елбасы, Председателя Всемирной Ассоциации казахов Нурсултана Абишевича Назарбаева.

«В тогдашней Алма-Ате, в бурных дебатах пришло понимание, что нужно что-то делать и, лучше конкретно, с привязкой к каждому из нас. А Первый Курултай – это состояние эйфории, радостной встречи, со слезами на глазах, с объятиями, братьями по крови, которые волею судьбы оказались за рубежом и прибыли на Курултай из тридцати трех стран. Мы, по существу, не спали все дни Курултая, общались и не могли выговориться, и практически каждый вечер, большинство делегатов из России собирались в моем номере гостиницы, продолжая обсуждать общие проблемы, т.е. проводили, по существу, внутренний курултай российских казахов. Кстати, протокол этих заседаний был подписан нами уже по дороге (в автобусе), когда мы возвращались из Туркестана в Алма-Ату и сдан в оргкомитет Курултая. Ведь десятилетия нас разделяли политические системы, сухопутные и водные границы, горы, пустыни, реки, континенты, но мы не потерялись и не растворились в чужой среде, а главное, мы еще, как возрождающаяся нация, свое веское слово в истории не сказали. После окончания торжественного ужина от имени Президента Казахстана, наша делегация из Тюменской области оказалась у выхода, и мы еще продолжали обсуждать вновь и вновь вспыхивающие проблемные вопросы с бывшим заместителем Председателя Совета Министров Казахской ССР, и неожиданно, прямо на нас, в сопровождении охраны вышел Нурсултан Абишевич с Сарой Алпысовной. Он остановился, поздоровался с аксакалом, а затем и с каждым из нас, поинтересовался, откуда, что обсуждаем и сказал: «Елге кайту керек». Как будто договорившись, члены нашей делегации дружно указали на меня и сказали Президенту: вот, Кайнулла, уже принял решение и с трибуны Курултая дал слово вернуться на историческую родину. Так я был представлен Президенту и после его теплых слов напутствия все уже, и в Казахстане и в России, считали меня персонально приглашенным в Казахстан. Кстати, импульс к консолидации тюменских казахов и создания ими своего общества был дан именно на Курултае», – подчеркивал в одном из интервью Кайнулла Зейнульевич.

Его яркое выступление на V Всемирном Курултае казахов в новой столице Казахстана – Астане (ныне – Нур-Султан) также

не оставило равнодушных в зале. Акцент он сделал на адаптацию и интеграцию в казахстанское общество репатриантов-казахов, в том числе на примере своей семьи. Его личный пример способствовал переезду в Казахстан почти всех его родственников, друзей и знакомых. А это в общей сложности более 100 человек или более 20 семей. На семейном совете, они сделали акцент на образование, здоровый образ жизни и профессиональный успех на исторической Родине.

Его сыновья, Акжан и Бауыржан, получили образование в лучших университетах мира, они – магистры в нефтяном деле, а старший имеет степень PhD, кандидат технических наук. Оба сына работают в системе Национальной компании «КазМунайГаз». Дочь Бибигуль – выпускница факультета востоковедения Казахского национального университета им. аль-Фараби. Брат Кайрулла Зейнульевич с семьей живет и работает в городе Аксай. Он также был одним из руководителей на нефтегазовых предприятиях, заместителем акима района. Сестра Бигайша – заведующая кафедрой Костанайского государственного университета им. А. Байтурсынова, доктор PhD по филологии, профессор. Другая сестра Гульнарай – директор департамента в производственной компании, с семьей живет в городе Актау. Теперь в семье Касеновых три кандидата наук и семь магистров.

К.З. Касенов как член правления Международного благотворительного фонда Халифы Алтая способствовал проведению на высоком научно-организационном уровне 100-летия со дня рождения Халифы Алтая – переводчика и издателя Корана. К юбилею ученого-теолога за счет спонсорских средств была издана книга «Алтай Халифа Гакыпулы: Биобиблиографический указатель» на казахском, русском, английском и турецком языках и на арабской вязи (төте жазу). Ее презентация с участием К.З. Касенова была проведена для делегатов V Всемирного Курултая казахов в Астане и ряда научных конференций по творчеству Халифы Алтая в Алматы и Талдыкоргане.

Будучи акимом Бурлинского района Западно-Казахстанской области с целью развития экономики Западно-Казахстанской области в интересах местного населения К.З. Касенов с большим энтузиазмом привлекал зарубежные компании к организации

труда и финансовой помощи в социальной сфере. С 1997 по 2011, возглавляя крупные промышленные предприятия в Алматы, Астане, Актау, он не жалел помощи для Западно-Казахстанской области.

С момента назначения генеральным директором ТОО «Карповский Северный», расположенного вблизи Карачаганакского, Чинаревского, Теплово-Токаревского месторождений, К.З. Касенов оказал большую спонсорскую помощь социальной сфере, а именно: в 2013 г. было выделено 75 миллионов тенге для строительства в санатории «Акжайык» 11 домов с 36 квартирами вместо пятиэтажного аварийного дома. Помимо этого, для развития социальной сферы Западно-Казахстанской области ТОО выделило 157,5 миллионов тенге и в 2013 – около 100 миллионов тенге для восстановления автодорог в поселках Зеленовского района, подтопляемых весенними паводками.

«Если ты можешь сказать, что хоть чем-то помог своему народу приблизиться к счастью, можешь считать себя бессмертным», – слова великого мыслителя и поэта Абая, обращенные к соотечественникам, как нельзя лучше отражают жизненную и гражданскую позицию Кайнуллы Зейнульевича Касенова.

Указом Президента Республики Казахстан Кайнулла Зейнульевич Касенов награжден орденом «Құрмет» за значительный вклад в развитие нефтегазовой отрасли страны.

К.З. Касенов имеет также ведомственные награды: памятный знак «100 лет казахстанской нефти» за значительный вклад в развитие и становление нефтегазовой отрасли Казахстана; медаль Министерства нефти и газа Республики Казахстан «За вклад в развитие нефтегазового комплекса» и нагрудный знак «Мұнай-газ саласының еңбек сіңірген қызметкері» («Заслуженный работник нефтяной и газовой отрасли») Министерства энергетики Республики Казахстан «за продолжительную безупречную работу, достижение высоких показателей в профессиональной деятельности, особые заслуги и значительный вклад в развитие организаций в области нефти и газа». На профессиональный праздник геологов Казахстана Министерством по инвестициям и развитию Республики Казахстан К.З. Касенов был удостоен

звания «Жер қойнауының құрметті барлаушысы» («Почетный разведчик недр Республики Казахстан»).

Все предприятия и организации нефтегазового сектора, которыми руководил Кайнулла Зейнульевич Касенов, или созданные при его активном участии, успешно работают и сегодня во имя конкретного человека – гражданина суверенного Казахстана.

30 августа 2018 г. Кайнулла Зейнульевич Касенов отметил 60-летие со дня рождения и 42 года его плодотворной трудовой деятельности. Уверена, что многие, кто с ним работал и в России и в Казахстане, могут сказать о Кайнулле Зейнульевиче, что этот человек – бескорыстный наставник молодежи, является примером ответственного исполнения служебного долга, умеет поддерживать своих друзей и коллег, проявляет заботу о близких. К юбилею он получил из Тюменской областной думы Благодарственное письмо и медаль «Ветераны Казахстана» Ассоциации ветеранов войны в Афганистане

Самое главное: Кайнулла Касенов сдержал слово, данное Первому Президенту – Елбасы на первом Всемирном Курултае казахов и исполнил великую мечту своего деда, отца и всех своих родственников старшего поколения, кто не дожил до развала Советского Союза и кто завещал ему вернуться на землю предков, жить и созидать во благо своей Родины – Казахстана.

Балтабаева К.Н.

исполнительный директор
Ассоциации выпускников КазНУ им. аль-Фараби,
кандидат исторических наук

A BRIEF ESSAY ON PROFESSIONAL AND PUBLIC ACTIVITIES OF THE CANDIDATE OF ECONOMICS K.Z. KASSENOV

Kainulla Zeinulyevich Kassenov was born on the 30th of August, 1958 in the Kopotilovo village, Kazan region, Tumen oblast, RSFSR (now – the Russian Federation), in the family of a worker. In 1975 he left the Stepnovsk secondary school of the Sladkov region, Tumen oblast.

His working way Kainulla began in Omsk as a gear-cutter at the 50 years of the October Revolution Transport Machine-Building Plant, then he worked as a cattle-farm worker in the «Steppe» sovkhoz (state farm) of the Sladkovsk region, Tumen oblast. In 1976-1977 he studied at the Agrarian Institute, then having interrupted his studies, worked as an operator at the Tumen «Karamzit gravel» plant.

In August, 1978 Kainulla Kassenov entered the Oil-Gas Extractive Department of the Tumen Industrial Institute. In those years professions of gas and oil engineers were not prestigious as they have become in new market conditions. In the Institute Kainulla took an active part in public life, was a group leader and a secretary of the faculty Komsomol Committee, where that time more than 1100 students were taught. In the Soviet time such a Komsomol organization has elected an official secretary and he was to have a salary in the rate of 140 rubles, but Kainulla had only 50 per cent. In October, 1982 Kainulla was the only student from all the Soviet Union, who participated in the work of VIII Congress of the Scientific and Technical Society of oil and gas branches of the country.

After successful graduation from the Institute in 1983 Kainulla worked as an assistant borer of the fourth-class, a drill-operator of the sixth-class of inclined-directed drilling, a senior technologist, a boring foreman of the Sutorminsk Boring Administration No 1 of the «Noyabrjskneftegas» All-Union Industrial Association, the Yamalo-Nenets Okrug (region) and achieved very high results in boring deep inclined-directed wells. K.Z. Kassenov's boring brigade on the results of 1989 was recognized the best on the Ministry of Oil Industry of the USSR.

K.Z. Kassenov's family archive carefully keeps Diplomas of the Central Committee of CPSU, the All-Union Central Council of Trade

Unions, the Supreme Soviet of the USSR and CC of the LYCLSU, the Letter of thanks of the Sutorminsk Boring Administration from the 19th of December, 1989 for reaching by his brigade the record annual shaft sinking – 80.000 metres in the most difficult geological-climatic conditions of the Sutorminsk deposit (the Yamalo-Nenets Okrug (region) under middle depth of wells 2750-3000 metres, and a Diploma of the Ministry of Oil and Gas Industry of the USSR and CC of the Trade Union of workers of the Oil and Gas Industry from the 20th of September, 1990 for the fulfillment of the five-year plan on boring wells ahead of time and a lot of other rewards.

In those perestroika years, in March, 1990 Kainulla Zeinulyevich on the alternative base of five candidates was elected a Deputy of the Tumen Oblast Soviet of People's Deputies.

From June, 1991 till January, 1992 K.Z. Kassenov has been working as a head of the Youth Affairs Department of the Noyabrjsk Executive Committee of the Tumen oblast City Soviet. Then he returned to production as a chief engineer of the deep exploratory drilling expedition of the «Noyabrjskneftegaz» Industrial Association (later transformed into the «SibNeftj» Joint Stock Company).

In September, 1992, leaders of the Tumen oblast delegated K.Z. Kassenov to the First (Constituent) World Kurultai of the Kazakhs to the Almaty city. His speech at the Kurultai in front of the President of the Republic of Kazakhstan Nursultan Abishevich Nazarbayev was interrupted by the delegates' question: – «As it turns out you are a leader, an oil worker. Will you return to your Homeland?» «What should I have answer from the high platform in front of the Kazakhs of the whole world?» Of course «Yes!», and this «Yes» was a dream of my ancestors, grandfather and father. and it «Yes!» was a dream of my ancestors, grandfather and father. While passing from the platform to my place in the hall I did not belong to myself yet, everything was decided with my answer», – Kainulla Zeinulyevich remembers...

A young, but being already experienced, highly qualified specialist left in Russia his prestigious position of the chief engineer, a comfortable spacious flat, grand salary with all north coefficients and bonuses, status and recognition in society, and many other, in general, deserved privileges. There were less than two and a half years till receiving a privilege pension experience of service.

On the new place, in Kazakhstan, K.Z. Kassenov with sincerity and huge optimism immediately set to work. On the 12th of November he began his working activities in the Western Kazakhstan oblast in the position of Vice-President of the «KasakhGas» new national state holding company, established on the 9th of September, 1993 with the decree of the RK Cabinet of Ministers in the number of 16 state enterprises. According to the experts' opinion this national gas structure in the difficult transitional period, in the conditions of general insolvency of the population and enterprises made a great contribution to supporting stability of energy providing in the most populated regions and in the country in the whole. Since 1994 K.Z. Kassenov had been Vice-President of the «KasakhGas» State Joint Stock Company and at the same time: General Director of the «KasBurGaz» Joint Stock Company, then General Director of the GA (Main Administration of the Karachaganak oil-gas condensate deposit) – the «Karachaganakgazprom» State Office.

In the system of the Union MinGazProm (Ministry of the Gas Industry), not taking into consideration Western Siberia there were particularly distinguished the Astrakhan, Orenburg and Karachaganak deposits by their huge scales and stocks. The latter was discovered in 1979. As specialists consider it is a unique «three-layered» deposit. From the top there is gas, then condensate, and at the bottom – oil. Moreover everything is under surplus pressure of 550 atmospheres, and extraction goes with the fountain way and from the very large depth. In the case of the accident all it makes great problems.

Collapse of the USSR adversely affected the development of the Karachaganak deposit and all the oil-gas industry, any financing was lacked: they had to send raw materials to the Orenburg gas-processing plant, however financial mutual calculations were inopportune, and a strong outflow of skilled personnel began from the Karachaganak and Aksai Administrations of boring works.

In addition there were not completely liquidated consequences of the highest category accident at the oil well №321 which happened on the 21th of June, 1991 in the boring process on the Karachaganak deposit. A fire tornado raged for 92 days. Huge clouds of hydrogen sulphide poisoned all living, and the glow was seen even in Uralsk. The fire tornado, which has escaped from under the ground became beyond the control of man.

The gas like a continuous flow was burning and going to the atmosphere. The shock and fear experienced by production workers and villagers in the first minutes of the explosion is difficult to describe.

All the forces of the Union GazProm headed by V.S. Chernomyrdin himself for liquidation of the accident that time were sent but in the country happened a coup d'état – the State Committee on Extraordinary situation made an attempt to seize the power and the mechanism of breaking down the Union State had been already started up. Liquidators of that most complicated accident from other republics returned home. Even workers from Orenburg, in spite of the fact, that Karachaganak was in that time in the competence of the «OrenburgGazProm», left the accident place. Only people from Kazakhstan remained there.

A plugged and conserved well could become a time bomb, fraught with unpredictable consequences and complications both for the supergiant field and for the region as a whole, including the Orenburg region of Russia. Therefore, this could not stop.

Kainulla Kassenov showed the highest responsibility and professionalism while directing all works and coordinating actions of the eight well-known international companies («British Gas», «Agip», Weatherford, «Gazprom» Russian Joint Stock Company, Schlumberger, Halliburton, etc.) while liquidation of the terrible accident.

Foreigners-consultants during teamwork were convinced that there were highly qualified, top class specialists able to solve the most complicated problems, since during the works all the most original elaborations were suggested and realized not by foreigners, but specialists of our country. For four months, the accident – a Union-wide state of emergency was liquidated, and № 321 well was technically closed down. In general, our specialists were responsible for the situation. Here, the engineers achieved sealing of the well and thereby eliminated the danger of gas condensate emission, the wellhead equipment was fully installed, and other works were carried out.

On October 26, 1994, a working column was lowered into № 321 well and, thus, work was completed to eliminate the accident. The well was put into operation and the Intervention of Well-91 program was executed in the best possible way.

Karachaganak is a pearl, deserving intellectual and commercial use. On March 3, 1995, in Almaty, the Interim Agreement on joint work on Karachaganak was signed between the Republic of Kazakhstan and the alliance of foreign firms «British Gas» – «Agip» – «Gazprom» RSC .

There were thousands and thousands of reefs concealed and imperceptible to the eye. Can you imagine yourself what tension experienced participants of all the sides! Moreover the sense of that agreement was not in the fact, who and how much would get profits, the main idea of the long-awaited contract was investing the project for Karachaganak with the purpose of stabilizing the situation on the deposit, its preservation, including safe state, conducting works on major repairs of wells and repair-restoration works on GI-2 (GI – Gas Industry) and GI-3, technical providing the deposit, maximum using local personnel in the industrial process.

K.Z. Kassenov that time being the General Director of the Main Administration for complex developing the KOGCD (Karachaganak oilgascondensate deposit) was a participant of signing the historic quadripartite agreement that has been preparing for three long years. According to his competent opinion: «Such a contract cannot be signed right from the start, it cannot be signed at all and therefore the intermediate stage is really necessary. And the fact that the signing the agreement took place, I think, first of all, a significant merit of the president of our «KazakhGaz» State Holding Company Eset Rovatovich Azerbayev. Without any exaggeration it can be said if it were not for him the question of signing could have been very problematic. The workers of Karachaganak should know, at least with that information we have, with that legislative base and with that technical equipment we have, the people of Karachaganak have done a lot and will do more», – underlined Kainulla Zeinulyevich in his interview to «Panorama of Karachaganak» newspaper on the 15th of March, 1995.

In connection with signing the Agreement for the deposit there was established a leading body – JCO – Joint Company Operator, so called, «Operator», and only by mutual consent of two equal in rights directors a decision was taken. Above the directors there was established a Joint Committee of Management (JCM) for solving questions of a strategic

character – four men on the hand of the contractor («British Gas» – «Agip» – «GazProm» RJC) and four on the Kazakhstan hand.

On the 28th-29th of March, 1995 the first meeting of the Joint Committee of Management was held. For efficient directing all works on the deposit there was established a management staff, and Kainulla Zeinulyevich Kassenov was unanimously confirmed the First Chairman and Managing Director of the Joint Company of Operator from «British Gas» – «Agip» – «GazProm» RJC and the «KazakhGas» State Holding Company. The General Manager, Managing Director Umberto Battalya from Italy, the «Agip» – «British Gas» Alliance, became his partner. All decisions on directing the deposit they became to take jointly. Such a practice in Kazakhstan has not yet been. Only today it can be told with confidence that direction of the collaboration was chosen right, but that time everything we had to start with a clean sheet. Nevertheless, K. Kassenov passed an examination for professionalism again.

On the 19th of April, 1995 «Panorama Karachaganak» newspaper published a telegram for K.Z. Kassenov's name, where leaders of the «KazakhGas» State Holding Company personally congratulated him and all the body of the KOGCD with fulfillment of the first quarter plan on extraction of hydrocarbon raw materials.

K.Z. Kassenov directing all the industrial complex, organized work on adaptation of international companies to the local conditions and introduction of international standards in boring, extraction and transporting oil and gas. Here the mining engineer got a unique experience in work with foreign investors and international companies such as «Agip», «British Gas», «Shlumberger», «Halliburton», «Gazprom» JSC, etc.

Today many people including veterans of the branch are admired with the industry equipped with modern machinery and appliances of the Karachaganak oilgascondensate deposit (KOGCD) from the point of view of all ground constructions and technological, technical and conditions of life, building according international standards of the processing complex, where oil and condensate become stable, putting into operation an export 635-kilometre pipeline, providing going out the Kazakhstan oil to the Western market, a particular role of KOGCD in the world in developing the region and Kazakhstan as a whole. There

is visible a new culture and aesthetics of the industry, labor protection and ecological management. The Aksai city has changed too. There is considerable merit and selfless labor of the competent specialist and experienced organizer of working processes, top-manager Kainulla Kassenov.

On January 10, 1996, the Akim of the Western Kazakhstan oblast, Kabibulla Kabenovich Dzhakupov, by his decision, appointed Kainulla Zeinulyevich Kassenov the Akim of the Burlinsk region being one of the ten strategically important regions of Kazakhstan.

In 1996 – 1997 being at state service Akim K.Z. Kassenov worked out and successfully realized social-economic programs of the region on the base of the Karachaganak deposit. He could provide stable work of the budget departments in the region, pay salary, pay off debts on electric power, heat, combustible lubricating materials, connect up private houses in Aksai and countryside populated areas to cheap natural gas, resume inside city bus service, give address social help with money, food, coal, grain waste products, transport for needy people, veterans of the Great Patriotic War, prisoners of concentration camps, invalids, conduct personification of rights of property on earth and its juridical registration, providing the population with new documents of the Republic of Kazakhstan, etc. It can be possible to enumerate successes of the Akim's team. There is only one conclusion: the Karachaganak oil has been put in real affairs, for the welfare of the local population. Since 2010 K.Z. Kassenov is a Citizen of Honor of the Burlinsk region of the Western-Kazakhstan oblast, his name is known and he is revered here today.

In 1997, K.Z. Kasenov was appointed the first president of the «Kazakhnefteprovod» National Oil Pipeline Company established by the Government of the Republic of Kazakhstan on the basis of the «Yuzhnefteprovod» and «Trunk Oil Pipelines of Kazakhstan and Central Asia» associations. He actively participated in organizational work for creating the first oil-pipeline company in the Republic of Kazakhstan, and also a warning and liquidation system and united centralized management in the oil-pipeline system of the country.

Main directions of the Company activities are oil pumping, coordination and management of oil transportation in Kazakhstan and for export, interaction on the questions of transporting oil with

oil-pipeline enterprises of other countries, investment activities for developing the net of main oil-pipelines and managing the system of warning and liquidation of emergencies. In total in the «Kazakhnefteprovod» system (later renamed «KazTransOil») were exploited 6300 kilometers of trunk pipe-lines, 3400 kilometers of trunk water-lines and 977 kilometers of oil products lines. Moreover, the «Kazakhnefteprovod» tariffs were set at \$ 5.5 for pumping a ton of oil per thousand kilometers, while the Russian company «Transneft» had a figure of \$ 7, and for non-CIS companies even higher.

K.Z. Kassenov paid particular attention to establishing business contacts and making compromises with the «Transoil» Russian company that was a very important structure for export of the Kazakhstan oil.

In Almaty K.Z. Kassenov also worked as the General Director of the «Central Fuel Company – Kazakhstan» Closed Joint Stock Company. Kainulla Zeinulyevich assisted cooperation of oil companies of the Russian Federation with Kazakhstan ones, he worked out perspective oil and gas projects, initiated restoring broken connections with suppliers and contractors from Russian organizations.

In 2002 – 2011 K.Z. Kassenov was the First Vice-President of the «TulparMunaiService» JSC, contract organization specially established for boring, major and underground repairs of oil wells in the Mangistau oblast. Thanks to his ability to organize work systematically and rationally, for the short time «Tulpar Munai Service» entered the list of the best boring companies of the country, and indices of the Company on safety measures and labor on protection, used technologies in work were unique not only in Kazakhstan, but all over the world! Because of it «Tulpar Munai Service» is a member of the International Association of boring contractors. In this fact there are also professional achievements of the mining engineer, patriot of his people.

In 2013–2017 Z.K. Kassenov is the General Director of «Karpovsky Severny» LLP and «Prospecting. Mining «KazMunayGaz» Joint Stock Company in Uralsk city, which led the exploration of oil and gas in the outer coastal zone of the Caspian basin.

At the present time K.Z. Kassenov is a leader of the «PSA» JSC planning group of an authoritative body – the Ministry of Power Engineering of the Republic of Kazakhstan.

Versatile experience of the industrial worker and top-manager made him one of the authors and an editor-in-chief of the fundamental work «100 years of the oil-gas industry in Kazakhstan (history and the present)». In 1999 K.Z. Kassenov under scientific supervision of Doctors of Economics Erzhan Baigozhaevich Zhatkanbaev and Rustem Kabilolauly Zholoman finished a thesis for a scientific degree of a Candidate of Economics on the theme «Ways of Stabilization and Development of Industrial Production (on materials of the Republic of Kazakhstan)» on specialty 08.00.05 – Economics and management of the national economy in the Centre of Economic Researches of the Development of Kazakhstan Institute

Its successful defense took place on the 26th of November, 1999 in the Institute of Market Relations of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan (Karaganda city).

In his scientific work there was analyzed the recession of industrial production, chosen a number of common tendencies of qualitative changes of reproduction process, peculiar to majority of countries with transitional economy. Reasons that defined regression of the industrial sector in the post socialist countries: branch disproportions, disproportions in foreign trade, lack of effective state regulation of industrial processes were classified. A prognosis of cycles was realized, analyses of developing industrial production taking into account territorial and branch peculiarities were conducted and priority directions of their development were determined.

There were suggested measures on stimulating investments into industrial production: regulation of the degree of inside market transparency, coordination of price policy with official state structural policy, forming financial-industrial groups, large corporations and holding companies. There were also analyzed specific conditions of institutional transformations in the industry. There were revealed measures on providing economic growth in Kazakhstan consisting in increasing the money mass of the country and reducing rate of interest, reforming budget and tax system, non-payment «patch», increasing investment activity, defending home commodity producers from unfair competition.

Kainulla Zeinulyevich Kassenov took and takes an active part in public activities. He stood at the sources of establishing and activities of the «Dostyk» First Kazakh Society in the Tumen oblast.

K.Z. Kassenov was a delegate and speaking at I (Alma-Ata, 1992), III (Astana, 2005) and V (Astana, 2017) World Kurultai of the Kazakhs, that were held under chairmanship of the First President – Elbasy, Chairman of the World Association of the Kazakhs Nursultan Abishevich Nazarbaev.

«In then Alma-Ata, in wild debates came understanding that we had to do something and better, specifically, with responsibility of each of us». The First Kurultai was a state of euphoria, glad meeting, with tears in eyes, with open arms, with brothers in blood, who by the will of fate found themselves abroad and arrived to the Kurultai from 33 countries.

We, in essence, could not sleep all the days of the Kurultai, communicated and we could never talk enough, and practically every evening the most part of the delegates from Russia gathered in the hotel, in my room, continuing to discuss common problems, i.e., held in essence our inside Kurultai of the Russian Kazakhs. By the way, the protocol of those meetings was signed by us on the way (in bus), when we returned from Turkestan to Alma-Ata and was submitted to the Organizing Committee of the Kurultai. For decades we were divided by political systems, land and water borders, mountains, deserts, rivers, continents, but we have not lost and dispersed in an alien environment, and above all, we, as a reviving nation, have not said our weighty utterance in history yet.

After finishing the solemn supper on behalf of the President of Kazakhstan our delegation from the Tumen oblast found itself near the exit and we still continued discussing again and again coming problematic questions with the former Deputy Chairman of the Council of Ministers of the Kazakh SSR, and suddenly exactly towards us, accompanied by the escort appeared Nursultan Abishevich with Sara Alpysovna. He stopped, greeted an aksakal, then each of us, and asked where we were from, what we were discussing and said: «Let you return home».

As if having agreed the members of our delegation simultaneously pointed at me and told the President: there was Kainulla, he had already took a decision and from the platform of the Kurultai gave a word to return to his historical Homeland. So, I was introduced to the President and after his warm words of parting wishes I was considered both in Kazakhstan and Russia to be personally invited to Kazakhstan.

In addition, the impulse for consolidating the Tumen Kazakhs and establishing their own society was given just in the Kurultai, – underlined Kainulla Zeinulyevich in one of his interviews.

His striking speech at V World Kurultai of the Kazakhs in the new capital of Kazakhstan – Astana (now – Nur-Sultan) did not also remain indifferent people in the hall. He focused on the adaptation and integration of Kazakh repatriates into the Kazakh society, including the example of his family. His personal example favored leaving for Kazakhstan almost all his relatives, friends, etc. And this is a total of more than 100 people or more than 20 families. At their family council they accentuated education, healthy way of life and professional success in their historical Homeland.

His sons – Akzhan and Baurzhan got education in the best universities of the world, they are masters' degree in the oil business, but the elder has PhD Candidate of Technical Sciences. His both sons work in the system of the «KazMunaiGas». His daughter – Bibigul is a graduate of the Oriental Studies Department of the Al-Farabi Kazakh National University. His brother – Kairulla Zeinulyevich with his family lives and works in the Aksai city, he was also one of the leaders at oil-gas enterprises, Deputy Akim of the region. His sister – Bigaisha is a Head of the chair at the A. Baitursynov Kostanay State University, PhD Doctor of Psychology, Professor. Another sister – Gulnarai is a Director of the department in the industrial company and with her family lives in the Aktau city. Now the Kassenovs' family has three candidates of sciences and seven masters' degree.

K.Z. Kassenov as a member of a Board of Administration of the Halifa Altay International Charitable Fund promoted holding of Halifa Altay's 100 years from birth – a translator and publisher of the Koran at the high scientific-organizational level. For the jubilee of the scientist-theologian at the expense of sponsor means there was published the book «Altay Halifa Gakypuly: Biobibliographical index» in the Kazakh, Russian, English and Turkish languages and Arabic alphabet.

Its presentation with participation of K.Z. Kassenov was held for the delegates of the V World Kurultai of the Kazakhs in Astana and a number of scientific conferences on Halifa Altay's creative work in Almaty and Taldykorgan.

Being Akim of the Burlinsk region of the Western-Kazakhstan oblast

with the purpose of developing economy of the Western-Kazakhstan oblast in the interests of the local population K.Z. Kassenov with great enthusiasm drew in foreign companies for organization of employment and financial assistance in social sphere. In the period from 1997 to 2011 heading large industrial enterprises in Almaty, Astana, Aktau, he did not spare any assistance for the Western-Kazakhstan oblast.

Since the time of appointment the General Director of the «Karpovsk Severny» JSC situated near the Karachaganak, Chinarevsk, Teplovo-Tokachevsk deposits, K.Z. Kassenov, rendered great sponsor assistance for social sphere, i.e., in 2013 75 million tenge were allotted for building in the «Akzhaiyk» Sanatorium 11 houses with 36 flats instead of the five-storied emergency house. Besides, for developing the social sphere of the Western-Kazakhstan the JSC allotted 157, 5 million tenge and in 2013 – about 100 million tenge for restoring motor-car roads in settlements of the Zelenovsk region, flooded with high waters.

«If you can tell, that you have helped your people somehow to approach happiness, you can consider yourself to be immortal», – the words of the great thinker and poet Abai addressed to his compatriots in the best way possible reflect Kainulla Zeinulyevich Kassenov's life and civil position.

By the Republic of Kazakhstan President's decree Kainulla Zeinulyevich Kassenov was awarded the «Honor» order for the significant contribution to developing the oil gas industry of the country.

K.Z. Kassenov also has departmental rewards: the «100 years of the Kazakhstan oil» medal for the significant contribution to developing and formation of the oil-gas industry of Kazakhstan; medal of the Ministry of Oil and Gas of the Republic of Kazakhstan «For contribution to developing the oil-gas complex» and the «Honored Worker of Oil and Gas Industry» breastplate of the Ministry of Power Engineering of the Republic of Kazakhstan «for long irreproachable work, achievement of high indices in professional activities, particular services and significant contribution to developing organizations in the sphere of oil and gas».

At the professional holiday of geologists of Kazakhstan K.Z. Kassenov was awarded the «Honorable prospector of the subsoil

of the Republic of Kazakhstan» title of the Ministry of Industry and Development of the Republic of Kazakhstan.

All the enterprises and organizations of the oil-gas sector, that Kainulla Zeinulyevich Kassenov headed or were created under his active participation continue working successfully in the name of a concrete man – a citizen of the sovereign Kazakhstan.

On the 30th of August, 2018 Kainulla Zeinulyevich Kassenov was sixty and forty two of his fruitful labor activities. I am sure many people, who worked with him both in Russia and Kazakhstan can tell about Kainulla Zeinulyevich that this man – a disinterested tutor-guide of young people is an example of responsible performing his official duty supporting his friends and colleagues and taking care of his people, relatives. By his jubilee from the Tumen Oblast Duma he has received a letter of thanks and a medal «Veterans of Kazakhstan» of the Association of Veterans of War in Afghanistan.

And above all: Kainulla Kassenov kept his word given tthe First President – Elbasy at the First World Kurultai of the Kazakhs and carried out the great dream of his grandfather, father and all his relatives of the elder generation, who did not live till the collapse of the Soviet Union and who bequeathed him to return to the land of their ancestors, to live and create for the welfare of his Homeland-Kazakhstan.

Baltabayeva K.N.

Executive Director of the Alumni Association
of the al-Farabi Kazakh National University,
Candidate of Historical Sciences

**EKONOMIKA GYLYMDARYNYŇ KANDIDATY
Q.Z. QASENOVTYŇ ÓMIRI MEN
EŇBEKTERI TÝRALY ÁDEBIET**

**ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
КАНДИДАТА ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК К.З. КАСЕНОВА**

**LITERATURE ON LIFE AND ACTIVITIES
OF THE CANDIDATE OF ECONOMICS K.Z. KASSENOV**

1. Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографиялық көрсеткіш. Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографический указатель / құраст.: Г.Н. Балтабаева, С.Е. Әжіғали, С.С. Қорабай, Ғ. Ғаббасұлы, Р.С. Қожахметов, К.М. Қоңырбаева, Абд.Х. Алтай. – Алматы, 2017. – 166, 172, 178, 185, 191 б.

2. Балтабаева К.Н. Ресей қазақтарының Кіші құрылтайы // Туған тіл. – 2014. – № 1. – 78-82 б.

3. Жерлестер еңбегі еленген күн // Жайық үні. Жизнь города. – 2014. – 18 желтоқсан (№ 50).

4. Қазақ диаспорасы және Атамекенге оралу (1991-2012): Ұжымдық монографиялық еңбек / К.Н. Балтабаева, Т.А. Мамашев, Ж.Ә. Ермекбай, А.Ж. Баймағамбетова; ғылыми ред. С.Ф. Мәжитов. – Алматы: Елтаным, 2016. – 446-450, 568 б. Орысш. ауд., толықт., түзет.

5. Құсайын Т. Намыс (Оралмандар – Отан деп оралған) // Егемен Қазақстан. – 2013. – 28 желтоқсан.

6. Абылаев С. Пребывание Народного артиста республики Е. Хасангалиева в Бурлинском районе // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 16 января (№ 5).

7. Азербайев Е.Р. «Заключение соглашения... – событие, открывающее новые перспективы развития месторождения» // Панорама Карачагананака. – 1995. – 15 марта (№ 11).

8. Азербайев Е.Р., Сагиндыков А. Телеграмма. г. Аксай, Генеральному директору Главного управления по комплексному освоению КНГКМ К.З. Касенову // Панорама Карачагананака. – 1995. – 19 апреля (№ 16).

9. Ашимбаев Д. Казахстанская нефть за годы независимости: организационно-кадровый аспект // Номад. – 2014. – 5 сентября.

10. Балтабаева К.Н. «Ак жол»: 10 лет службы родному народу // <http://emirb.org/redaksiya-al-v4.html?page=15>

11. Братъ ответственность на себя // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 23 января (№ 7).
12. В Астане пройдет V Всемирный Курултай казахов // <http://e-history.kz/ru/publications/view/3289>.
13. Веселье и радость подарила елка // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1997. – 10 января (№ 3).
14. Ветераны делятся своими впечатлениями о Карачаганаке // Новости Карачаганака. – 2004. – Ноябрь (№ 54).
15. Встреча казахов России в Самаре. Юбилей «Ак жол» // <http://qazaq72.ru/>
16. Говорят участники заседания СКУ // Панорама Карачаганака. – 1995. – 5 апреля (№14).
17. Даниленко А. Скважина сдана в эксплуатацию // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1994. – 5 ноября (№ 53).
18. Дорошенко Т. Вместе – дружная семья // Тюменская правда. – 1992. – 15 июля (№ 136).
19. Дрозд Н. Руководство компании «Казанефтепровод» обещает, что тарифы за перекачку нефти будут ниже, чем за рубежом // Рапогата. – 1997. – 23 мая (№ 20).
20. Елешев Р. РОДИНА НЕ МОЖЕТ ВСТРЕТИТЬ ПЛОХО! Недавно в Астане завершился V Всемирный курултай казахов, участником которого был и наш корреспондент // Іле таңы. – 2017. – 30 маусым.
21. Исмагилова Ф. С новым годом в ноябре! // Северная вахта. – 1989. – 30 ноября (№ 143).
22. Казахская диаспора и репатриация (1991-2012): Монография / К.Н. Балтабаева, Т.А. Мамашев, Ж.А. Еремекбай, А.Ж. Баймагамбетова; науч. ред. С.Ф. Мажитов. – Алматы: Елтаным, 2015. – С. 426-428, 546.
23. Казахстанские геологи отмечают свой профессиональный праздник // <http://dep-finansi.mid.gov.kz/ru/news/kazahstanskie-geologi-otmechayut-svoyu-professionalnyu-prazdnik>. 01.04.2016.
24. Казиев А. Встреча с депутатом Мажилиса Парламента // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 23 января (№ 7).
25. Карачаганак празднует свое 25-летие // Новости Карачаганака. – 2004. – Ноябрь (№ 54): фото.
26. Касенов Кайнулла Зейнульевич – аким Бурлинского района // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 16 января (№ 5).
27. Костенко З. Проблемы будут решены // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1995. – 14 февраля (№ 13).

28. Маулетов А. Аким района в КП «Успеновское» // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 23 января (№ 7).
29. Маулетов А. Подписано соглашение // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1994. – 16 декабря (№ 65).
30. Морозов В. Праздник дружбы народов // Панорама Карачаганака. – 1995. – 10 апреля (№ 15).
31. Мустафина М. Вечный Зов // Литер. – 2012. – 11 октября.
32. Омарова А. Дарабоз // Алтын бесік. – 2012. – № 3. – 38-39 б.
33. О подвигах, о доблести, о славе... // Панорама Карачаганака. – 1995. – 5 мая (№ 183).
34. Первое заседание Совместного Комитета Управления // Панорама Карачаганака. – 1995. – 5 апреля (№14).
35. По велению сердца / Кайнулла Касенов: я исполнил завещание предков – жить на Родине // <https://www.inform.kz/rus/article/2504136>. Доступно 20.10.2012.
36. По случаю рождественского праздника // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1997. – 10 января (№ 3).
37. Прилепская А., Нокрабекова З. Курултай в сердце страны // Казахстанская правда. – 2017. – 26 июня.
38. Профсоюзная конференция работников КНГКМ // Панорама Карачаганака. – 1995. – 6 марта (№ 10).
39. Решение акима Западно-Казахстанской области К. Джакупова № 6 от 10 января 1996 года // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1996. – 16 января (№ 5).
40. Телеграмма президента ГХК «КазахГаз» Е.Р. Азербаетова, председателя профкома А. Сагиндыкова // Панорама Карачаганака. – 1995. – 19 апреля (№ 16).
41. Трудиться, созидая // Новости Карачаганака. – 2009. – Май (№ 23).
42. Указ Президента Республики Казахстан № 974 от 5 декабря 2014 года «О награждении государственными наградами Республики Казахстан» // Приуралье. – 2014. – 20 декабря.
43. Этот день Победы... // Панорама Карачаганака. – 1995. – 16 мая (№ 20).
44. V Всемирный курултай казахов соберет более 750 делегатов из 39 стран мира // https://bnews.kz/ru/analysis/reviews/v_vsemirnij_kurultai_kazahov_soberet_bole_750_delegatov_iz_39_stran_mira
45. XII сессия районного маслихата – собрания депутатов // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1997. – 11 февраля (№ 12).

Темір ҚҰСАЙЫН,
«Егемен Қазақстан».

НАМЫС

Бүгінде елімізде мұнай-газ кең орындарын барлау жұмыстары жаңа сапалық деңгейге көтеріліп келеді. Қазір бұдан бір ғасыр бұрынғыдай жердің бетін қопарып қалсаң оның астынан жылтырап шыға келетін мұнай шикізаты жоқ. Алтынмен пара-пар жер қойнауындағы табиғат байлығы, қатпар-қатпар мұнай қабаттары жылдан жылға тереңдеп барады. Мұның өзі бұрғылау ісі мен осы саладағы кәсіби шеберлікті, оның әдістері мен тәсілдерін одан әрі жетілдіруді қажет ететінің мамандар жасырмайды. Мұндайда құр жалаң геологиямен алысқа бара алмасын тағы белгілі. Оны геофизикамен және механикамен тығыз байланыстырған жағдайда ғана, жеті қабат жер астындағы стратегиялық шикізат көзіне қол жеткізуге болатыны анық.

Елімізде осындай қатпары терең, қиындығы мен күрмеуі жеткілікті, иірімдері мен астарлары мол өміршең іспен айналысып жүрген құрылымдардың бірі бұрғылау қызметінің жілік майын шағып ішкен, оның майталман ұйымдастырушысы Қ.З. Қасенов басқаратын «Карповский Северный» ЖШС. Иә, бұрғылау әлемдік мұнай өндіру тәжірибесі мен дәстүрінде аса күрделі, ішінде, сыртын да оңайлықпен алдыра бермейтін мамандық екенін бұрыннан да шамалайтынбыз. Осы саладағы кәсіби маманмен кең ой-пікір алмасқан кезде біз тек оның бетінен қалқып жүргенімізді айқын түсіндік. Әрі бұрғылау ісіншебер меңгерген адам саланың өзге құрылымдарында өзін суда жүзген балықтай еркін сезінетінің аңғардық.

-Мұның күрделігі сонда – мұнай-газ шикізаты көзге көрініп тұрған дүние емес. Әрине, кейбір параметрлер мен критерийлер алдын ала белгілі болғанымен кең орнын іздеушінің түйсікшілдігі мен болжампаздығы жетіспесе есіл еңбек зая кетуі әбден мүмкін, – дейді Қайнолла Зейноллаұлы бізбен әңгімесінде.

Қазіргі күні егемен ел болғанымызға жиырма үшінші жылға аяқ басқан кезде мемлекетімізде мұнайшы, соның ішінде бұрғылаушы және бұрғылаушы-инженер мамандықтарына деген сұраныс біршама шешімін тапты деуге болады. Ал тоқсаныншы жылдардың бас кезінде бұл мәселе елдің мұнайлы батыс өңірінде өткір күйінде тұрғанын ешкім жоққа шығара алмайды. Бұл шақта өз жерімізде қасқалдақтың қанындай қат мамандар таяу және алыс шетелдердегі мұнай-газ көздерін барлау орындарында қызмет атқарып жүрді. Солардың бірі сол кезде Ресейдегі Сібір мұнайын шалқыту үшін шарқ ұрып жүрген бұрғылау инженері, Түмен индустриялық институтының түлегі Қайнолла Қасенов болатын.

Ата-бабалары Солтүстік Қазақстан топырағынан бола тұрса да, дәулетті әулетке өткен ғасырдың жиырмасыншы жылдарындағы кеңестік тәркілеу саясаты салқынын тигізбей қалмапты. Салқынын дейміз-ау, Қайнолланың атасы Қасен төменге, Ресейдің Түменіне қарай кетіп, бас сауғалауға мәжбүр болған. Дәл осы арада Қасен деп отырғанымыз қазақтың көрнекті жазушысы Сәбит Мұқановтың «Өмір мектебі» романына кірген әрі осы сүбелі әдеби туындыда өзінің шын атымен аталған Қасен атты ортанқолдай кейіпкер екенін айта кетудің артықшылығы жоқ.

Сөйтіп, Қайнолла Ресейде туып-өсіп, Ресейде мектеп, институт бітірген. Сонымен бірге, көрші елде 1993 жылға дейін мұнай өндіру саласында қызмет жасаған. Сол ортаның бәрінде жалғыз қазақ болып жүрсе де өзінің ана тілін ұмытпағаны, ұмытпақ түгілі ауызекі сөйлей білу дағдысы мен әдетін бір кісідей қалыптастырғанын былай қойғанда, әдеби тіл нормасын сақтай отырып сөз сабақтай білетіні бізді бүгінгі кейіпкеріміз Қайнолла Қасеновке қарай біршама жақындата түсті. Мұның сырын сұрағанымызда ол, Ресейде жүріп қазақ тілінде шыққан кітаптарды оқуға мүмкіндік алғанын, осылайша, қазақ ертегілері мен дастандарын, «Қырымның қырық бытырын» оқып тауысқанын айтып берді. Бұған, әрине, ата-анасының ықпалы көп тиіпті.

Кейін Қайнолла еліміз егемендік алған соң Қазақстанға оралды. Мұның алдында ол Алматыда Дүниежүзі қазақтарының бірінші құрылтайына қатысып, республика басшысы Нұрсұлтан Назарбаевпен кездесуінің сәті түсті. Сол кезде Нұрсұлтан Әбішұлы Қайноллаға: «Елге оралғаның жөн емес пе», деп қалып еді. Осы бірауыз сөз оның Қазақстанға оралуына әсер етті. Көп кешікпей «Қазақгаз» ұлттық холдинг компаниясына қызметке кірісті. Сол кездегі компания президенті Есет Әзербайев оның бірауыз орысша сөз қоспай таза қазақ тілінде мүдірмей еркін сөйлегеніне таңданыс білдіріпті. Қайнолланың ана тіліне деген ынтызарлығы мен сүйіспеншілігінің арғы жағында генеологиялық тектілік қасиеттер жатқанымен де еріксіз келісуге тура келеді. Егер оның арғы атасы жүрегі елім, қазағым деп соғып өткен, жүз жастансәл асыңқырап барып өмірден озған Қожабергеннің әкесі Толыбай сыншы әз Тәукенің кезінде «Жеті жарғыны» шығаруға атсалысқан зерделі жан екенін қайда қоямыз. Одан берідегі Сегіз сері де Қ. Қасеновке алыс емес. Сондай-ақ, Сәбит Мұқанов пен Ғабит Мүсірепов кейіпкердің атасы Қасенмен замандас, аралас-құралас әрі олардың көркем шығармаларының кейіпкері болғанын жоғарыда айттық.

Қайнолла Зейноллаұлы шет жерде жүріп, оларға өзін нағыз азамат әрі кәсіби маман ретінде мойындата білгені, Түмен облыстық кеңесіне депутат болып сайланғаны тектіліктің бір белгісі іспеттес. Түмен облысының сол кездегі губернаторы Ю.К. Шафренниктің: «Сіз бізге керексіз, Ресейде өзіңізге барлық жағдай туғызылады, туып-өскен жеріңіз емес пе, осында қала беріңіз», дегені де, әрине, тектен-тек емес. Оның тарапынан мұндай қолқа Қайнолла Қасеновке арада төрт-бес жыл өткен соң атамекеніне оралып, алаңсыз қызмет жасап жүрген кезінде екінші рет тағы да айтылған екен.

Бұл кезде Ю.К. Шафренник Ресей Федерациясының жылу-энергетика министрі болып қызмет атқарған. Мәскеуге кел, министрлікте бірге қызмет жасайық дейді ресейлік ірі лауазым иесі. Бұл ұсынысқа Қ. Қасенов: «Сеніміңіз үшін сізге көп рахмет, Юрий Константинович! Дегенмен, сіздің мені дұрыс түсінуіңізді қалаймын. Мен қазақпын ғой. Сондықтан да алдағы уақытта кәсіби шеберлігімді Қазақстанның мұнай-газ өндірісін өркендетуге жұмсағым келеді», деп жауап қайтарады.

Қайнолла Зейноллаұлы ресейлік министрге айтқан азаматтық сөзінде тұра білді. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында Қазақстанда мұнай құбырлары желісін шұғыл құру қажеттілігі туындады. Әйтсе де, елімізде бұған дейін түрек түспеген мұндай тың іспен беттесіп көргендер аз еді. Бұл салада өз ісінің ұңғыл-шұңғылын жан-жақты, терең білетін мамандар мүлдем жетіспей жатты. Осындай әрі-сәрі, алмағайып шақта республикамызда Қазақ мұнай құбыры жүйесін құру жөнінде Үкімет шешімі қабылданып, аталмыш құрылымның басшылығына Ресейде жүріп мол тәжірибе жинақтаған Қайнолла Қасенов тағайындалды. Міне, бүгінде төрт аяғынан тік тұрып, жан-жақты қалыптасып үлгерген әрі қазіргі күнде саланың күретамырына айналып отырған «КазТрансОйл» АҚ-тың Қазақстан мұнай-газ өндірісіндегі алғашқы қадамы осылай басталған еді.

Қай жерде жүрсе де, қай елде қызмет атқарса да Қайнолла Қасеновке тән қасиет – оның намысқойлығы, намысты қолдан бермейтіні дей аламыз. Әсіресе, ұлттық намыс сынға түсетін сәттерде ол бетін бар, жүзің бар демей турасын айтып, елдік намысты әркез қорғап, жоғары қойып жүретіндігіне куә болып келеміз. Оның қазақ мемлекеттілігінің тарихына қатысты қабырғалы ой-пікірлері таласқа түсуші жақтың уәждері мен қисынынан әлдеқайда салмақты, орнықты әрі дәлелді түсіп жатады.

–Елдік пен мемлекеттіліктің белгілері мен көріністерін бұрынғы тарихымыздан да байқай аламыз. Оны елемеу тарихқа қиянат. Елдік пен дербес мемлекеттілікті мұрат тұтқан Абылай мен Әбілқайыр хан үлгілері, Сырым Датұлы өнегесі, бұдан берідегі Алаш арыстарының ой-армандары бүгінде шындыққа айналды. Қадыр ақын жырлағандай қалың тарих бола тұрса да, оқулығы жұп-жұқа біздің тарихтың беттері бүгінде түгенделу үстінде. Бұған Елбасымыздың өзі бастамашы болғаны сүйсіндірмей қоймайды, – дейді Қайнолла Қасенов.

Намыс дегеннен шығады. Осы орайда орынды әзіл айта білу арқылы да сөзбен ұтуға, намысын қолдан бермеуге болатынын Қайнолланың шетелдік, соның ішінде ағылшындық мұнай саласы алпауыттарымен арадағы әзіл сөздері айғақтай түседі. Айталық, ағылшынның сэр деген сөзі қазақтың сері деген түсінігінен шықса, джентельмен деген жігіттер сөзінің түп-төркіні, ал ағылшынның Уильям Теккерей деген жазушысының есімі тегім керей дегенді

білдіріп тұрған жоқ па, деп әзіл тастаған екен ол ағылшындық әріптестерімен кездесу сәттерінің бірінде.

Сондай-ақ батыр, нағыз ер-азамат аңғал келеді деген де сөз бар халқымызда. Бұған да бір мысал. Сонау 1995 жылы Қ. Қасенов Қарашығанақ кенішінде бас директор болып тұрған кезінде қазақтың қос дүлдүл ақыны, қос құрдас Қадыр Мырза Әлі мен Тұманбай Молдағалиев шығармашылық сапармен кеншілер қаласы Ақсайға барса керек. Жақсы кездесу өтеді. Сол кезде Ресейден келгеніне көп уақыт өте қоймаған, алайда, есімдері бала кезінен жүрегінде жатталып қалған Қайнолла Қадекең мен Тұмағана: «Сіздерді осы кезге дейін тірі жүр екен деп ойламаппын», деп қойып қалыпты. Жиналған жұртшылықтың бәрі оның сөзіне ду күледі...

Күн, су және жел қуаты секілді арзан энергия көздерін өмірге әкелу – жасыл экономиканың басты қағидаты болғанымен, дәл бүгінгі күні мұнай мен газға балама қуат көздері табыла қойған жоқ. Ендеше, оның пайдалы әсер коэффициентін жоғарылата түсу – бүгінгі күннің басты талаптарының бірі болып қала бермек. Бұған қазақтың намысты ұлдарының бірі Қайнолла Қасенов басқаратын «Карповский Северный» ЖШС геологиялық барлау жұмыстары мен бұрғылаушылар ұжымының қосып отырған үлесі қомақты. Қазір мұндағы ұнғылардың сүнгілері жердің жеті қабат қойнауын тілгілеп күн сайын тереңдеп келеді. Тәуелсіздік мерекесі қарсаңында ҚР Мұнай және газ министрлігінің «Мұнай-газ кешенін дамытуға қосқан үлесі үшін» медалімен марапатталған біздің бүгінгі кейіпкеріміз Қайнолла Қасенов ертеңіне үлкен үмітпен, сарабал сеніммен және сергек сезіммен қарайды.

Батыс Қазақстан облысы

ЁЎБЕКТЕРИНИҲ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КЌРSETKISHI

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

CHRONOLOGICAL INDEX OF WORKS

Gylym maqalalary

Научные статьи

Scientific articles

1999

1. Спад производства как форма проявления структурного кризиса экономики // Евразийское сообщество. – 1999. – № 2. – С. 134-143.

2. Сравнительные параметры спада промышленного производства в постсоциалистических странах // Евразийское сообщество. – 1999. – № 1. – С. 159-166.

3. Стимулирование инвестиционных вложений в промышленное производство // Евразийское сообщество. – 1999. – № 1. – С. 166-174.

2006

4. Методика «закрепления» проницаемости продуктивного пласта // Нефть и газ. – 2006. – № 2 (32). – С. 40-45. (Соавт.: А.К. Касенов, М.И. Самойлов, К.З. Касенов).

Buqaralyq aqparat quraldaryndaǵy basylymdar.

Suhbattar

Публикации в СМИ. Интервью

Publications in mass-media. Interviews

1994

5. Цели определены // Панорама Карачаганана. – 1994. – 28 сентября (№ 45).

1995

6. Ветеранам войны, труженикам тыла // Панорама Карачаганана. – 1995. – 5 мая (№ 183).

7. С праздником вас, геологи! // Панорама Карачаганана. – 1995. – 5 апреля (№ 14). (Соавт. А.Ф. Неверов).

8. «Сегодня, как никогда раньше, мы близки к подписанию соглашения» // Панорама Карачаганака. – 1995. – 15 февраля (№ 7).

9. Телеграмма. Уральск. НИПИ «Казахгазжобалау», директору Камалову С.М. // Панорама Карачаганака. – 1995. – 5 апреля (№ 14).

10. Уважаемые работники Карачаганакского линейно-технического участка связи и телевизионной студии «Карачаганак»! // Панорама Карачаганака. – 1995. – 2 мая (№ 18). (Соавт. А.Ф. Неверов).

1997

11. «Мы, карачаганакцы, сделали многое, и сделаем еще больше» // Панорама Карачаганака. – 1995. – 15 марта (№ 11).

12. О работе районного акимата по выполнению программы социально-экономического развития района за 1996 год: доклад акима района К.З. Касенова // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1997. – 14 февраля (№ 13). – С.

13. Решение акима Бурлинского района № 98 от 21 апреля 1997 года «О проведении праздника единства народа Казахстана и праздновании дня Победы в Великой Отечественной войне» // Бөрлі жаршысы. Бурлинские вести. – 1997. – 25 апреля.

2012

14. «Мен ата-бабамыздың туған топыраққа қызмет ету арманын орындадым»: сұхбат / сұхб. Күлғазира Балтабаева // Туған тіл. – 2012. – № 2. – 32-37 бб.

15. «Я исполнил завещание предков...» / Интервью К. Балтабаевой // Туған тіл. – 2012. – № 2. – С. 38-41.

**Q.Z. QASENOVTYŇ QURASTYRÝYMEN JÁNE
REDAKTSIAMEN JARYQ KÓRGEN BASYLYMDAR**

**ИЗДАНИЯ, СОСТАВЛЕННЫЕ И ИЗДАНИЕ ПОД
РЕДАКЦИЕЙ К.З. КАСЕНОВА**

WORKS COMPILED AND EDITED BY K.Z. KASSENOV

1999

1. 100 лет нефтегазовой промышленности Казахстана (история и современность) / ННК «Казахойл» / под ред. И. Тасмагамбетова; отв.ред. К. Касенов; сост.: Е. Арын, Р. Жоламан, К. Касенов. – Алматы: Білім, 1999. – 271 с.

2017

2. Халифа Алтай Ғақыпұлы: Биобиблиографиялық көрсеткіш. Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографический указатель / құраст.: Г.Н. Балтабаева, С.Е. Әжіғали, С.С. Қорабай, Ғ. Ғаббасұлы, Р.С. Қожахметов, К.М. Қоңырбаева, Абд.Х. Алтай; ред. алқа С.Е. Әжіғали, Қ.З. Қасенов [т. б.]. – Алматы, 2017. – 249 б.: портр. Қазақша, орысша, ағылшынша, түрікше жіне төте жазу.

GYLYMI FORÝMDARǴA QATYSÝY

УЧАСТИЕ В НАУЧНЫХ ФОРУМАХ

PARTICIPATION IN SCIENTIFIC FORUMS

1992, 28 қыркүйек – 4 қазан (сент. – окт., Sep. – Oct.).

Дүниежүзі қазақтарының I құрылтайы. Қазақстан, Алматы.

I Всемирный курултай казахов. Казахстан, Алматы.

I World Kurultay of the Kazakhs. Kazakhstan, Almaty.

1995, 3 ақпан (февр., Feb.).

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың қатысуымен болып өткен өнеркәсіп кәсіпорындары басшыларының республикалық кеңесі. Алматы.

Республиканское совещание руководителей промышленных предприятий с участием Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева. Алматы.

Republican Meeting of heads of industrial enterprises with the participation of the President of the Republic of Kazakhstan N.A. Nazarbayev. Almaty.

1995, 1 сәуір (апр., Apr.).

«Оңтүстік Орал қазақтарының рухани өмірімен мәдениеті»: Абай Құнанбаевтың 150 жылдығына арналған ғылыми-тәжірибелік конференция. Орынбор, Ресей.

«Духовная жизнь и культура казахов Южного Урала»: науч.-практ. конф., посвящ. 150-летию Абая Кунанбаева. Оренбург, Россия.

«Spiritual life and culture of the Southern Urals Kazakhs»: Scientific and Practical Conference dedicated to the 150th anniversary of Abai Kunanbayev. Orenburg, Russia.

1997, 25-26 маусым (июнь, June).

Құбыр желісі көлігі – мұнай өндірушілер мен оның тұтынушылары арасындағы байланыстырушы буын. Мәскеу, Ресей.

Трубопроводный транспорт – связующее звено между производителями нефти и ее потребителями. Мәскеу, Россия.

Pipeline transport is a connecting link between the oil producers and its consumers. Moscow, Russia.

1997, желтоқсан (дек., Dec.).

«Қазақстанның 2030 жылға дейінгі даму стратегиясы: проблемалар және оларды шешудің жолдары»: респ. ғылыми-тәжірибелік конф. Алматы.

«Стратегия развития Казахстана до 2030 г.: проблемы и пути их реализации»: респ. науч.-практ. конф. Алматы.

«Kazakhstan development strategy until 2030: problems and ways of their realization»: Republican Scientific and Practical Conference. Almaty.

Қазақстан және нарықтық өзгерістердің әлемдік тәжірибесі. Алматы.

Казахстан и мировой опыт рыночной трансформации. Алматы.
Kazakhstan and World experience of market transformation. Almaty.

1998.

«Қазақстан – 2030 Стратегиясы»: халықаралық «дөңгелек үстел». Астана.

«Стратегия Казахстана–2030»: международный «круглый стол». Астана.

«Strategy of Kazakhstan – 2030»: International «Round Table». Astana.

1998, 21 ақпан (февр., Feb.).

Халық бірлігі мен ұлттық тарих жылына арналған ғылыми-тәжірибелік конф. Алматы.

Научно-практическая конференция, посвященная Году народного единства и национальной истории. Алматы.

Scientific and Practical Conference dedicated to the Year of National Unity and national history. Almaty.

1999.

2000 жылғы Қазақстан экономикасы: болжамдар мен болашағы. Алматы.

Экономика Казахстана в 2000 году: прогнозы и перспективы.
Алматы.

Kazakhstan's economy in 2000: prognoses and prospects. Almaty.

2005, 28-30 қыркүйек (сент., Sep.).

Дүниежүзі қазақтарының III құрылтайы. Астана.

III Всемирный курултай казахов. г. Астана.

III World Kurultay of the Kazakhs. Astana.

2012, 12 қазан (окт., Oct.).

«Этникалық қазақтардың Отанына қайта оралуы – Қазақстан мемлекеті көші-қон саясатының құрамдас бөлігі: жетістіктері, мәселелері және оларды шешу жолдары»: Дүниежүзі қазақтары қауымдастығының құрылғанына 20 жыл толуына арналған Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конф. Алматы.

«Репатриация этнических казахов в Казахстан как составная часть государственной миграционной политики: достижения, проблемы и пути решения»: Междунар. науч.-практ. конференция, посвящ. 20-летию Всемирной Ассоциации казахов. Алматы.

«Repatriation of ethnic Kazakhs to Kazakhstan as an integral part of the state migration policy: achievements, problems and solutions»: International Scientific and Practical Conference dedicated to the 20th anniversary of the World Association of the Kazakhs. Almaty.

2015, 3-4 қазан (окт., Oct.).

Ресей қазақтарының Кіші құрылтайы. Самара, Ресей.

Малый курултай казахов России. Самара, Россия.

Small Kurultay of the Kazakhs of Russia. Samara, Russia.

2015, 4 қазан (окт., Oct.).

«Нұрлы жол – болашаққа бастар жол»: «дөңгелек үстел». Самара, Ресей.

«Нұрлы жол – путь в будущее»: «круглый стол». Самара, Россия.

«Nurly Zhol – Way to the future»: «Round Table». Samara, Russia.

2017, 22-25 маусым (июнь, June).

Дүниежүзі қазақтарының V құрылтайы. Астана.

V Всемирный курултай казахов. Астана.

V World Kurultay of the Kazakhs. Astana.

2017, 25 маусым (июнь, June).

«Халифа Алтай және қайта оралған тарих»: Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. Астана.

«Халифа Алтай и возвращенная история»: Междунар. науч.-практ. конференция. Астана.

«Halifa Altay and the returned history»: International Scientific and Practical Conference. Astana.

2017, 25 маусым (июнь, June).

Дүниежүзі қазақтарының V құрылтайының делегаттары үшін қазақ, орыс, ағылшын, түрік тілдерінде және араб әрпінде шығарылған «Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографиялық көрсеткіш» кітабының тұсаукесері. Астана.

Презентация для делегатов V Всемирного курултая казахов книги «Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографический указатель», изданной на казахском, русском, английском, турецком языках и арабской графике. Астана.

Presentation of the book «Altay Halifa Gaqypuly: Biobibliographic index» published in Kazakh, Russian, English, Turkish and Arabic alphabet for the delegates of V World Kurultay of the Kazakhs. Astana.

2017, 24 қараша (нояб., Nov.).

«Рухани жаңғыру және Халифа Алтай мұрасы»: республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция. Алматы.

«Духовное возрождение и наследие Халифы Алтая»: респ. науч.-практ. конференция. Алматы.

«Spiritual revival and heritage of Halifa Altay»: Republican Scientific and Practical Conference. Almaty.

2017, 24 қараша (нояб., Nov.).

«Алтай Халифа Ғақыпұлы: Биобиблиографиялық көрсеткіш»: тұсаукесері. Алматы.

«Алтай Халифа Гакыпулы: Биобиблиографический указатель»: презентация. Алматы.

«Altay Halifa Gaqypuly: Biobibliographic index»: presentation of the book. Almaty.

2018, 18 маусым (июнь, June).

«Ұлы дала көшпелілерінің тарихымен мәдениетін зерттеудің жаңа материалдары»: көрнекті тарихшы, тарих ғылымдарының докторы, профессор Нұрболат Едігеұлы Масановты еске алуға арналған халықаралық «дөңгелек үстел». Алматы.

«Новые материалы в изучении истории и культуры кочевников Великой степи»: Междунар. «круглый стол», посвященный памяти известного историка, д-ра ист. наук, проф. Нурбулата Эдигеевича Масанова. Алматы.

«New materials in the study of the history and culture of the Great steppe nomads»: International «Round Table» dedicated to the memory of the famous historian, Doctor of Historical Sciences, Professor Nurbolat Massanov. Almaty.

ЕҢБЕКТЕРІНІҢ АЛІПБІЛІК КӨРСЕТКІШІ

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

ALPHABETICAL INDEX OF WORKS

«Мен ата-бабамыздың туған топыраққа қызмет ету арманын орындадым» 13

Ветеранам войны, труженикам тыла 5

Методика «закрепления» проницаемости продуктивного пласта 4

«Мы, карачаганакцы, сделали многое, и сделаем еще больше» 10

О работе районного акимата по выполнению программы социально-экономического развития района за 1996 год 11

Решение акима Бурлинского района № 98 от 21 апреля 1997 года «О проведении праздника единства народа Казахстана и праздновании дня Победы в Великой Отечественной войне» 12

С праздником вас, геологи! 6

«Сегодня, как никогда раньше, мы близки к подписанию соглашения» 7

Спад производства как форма проявления структурного кризиса экономики 1

Сравнительные параметры спада промышленного производства в постсоциалистических странах 2

Стимулирование инвестиционных вложений в промышленное производство 3

Телеграмма. Уральск. НИПИ «Казахгазжобалау», директору Камалову С.М. 8

Уважаемые работники Карачаганакского линейно-технического участка связи и телевизионной студии «Карачаганак»! 9

Цели определены 4

«Я исполнил завещание предков... » 14

BIRLESIP JAZĠAN ESIMDER KÓRSETKISHI

ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ СОАВТОРОВ

INDEX OF NAMES OF CO-AUTHORS

Касенов А.К. 4
Самойлов М.И. 4
Неверов А.Ф. 6, 9

MAZMUNY

Oqyrmandarǵa	7
Ekonomika ǵylymdarynyń kandidaty Qainolla Zeinollauly Qasenovtyń ómiri men qyzmetiniń negizgi kezeńderi	10
Ekonomika ǵylymdarynyń kandidaty Q.Z. Qasenovtyń eńbek joly men qoǵamdyq qyzmeti týraly qysqasha ocherki	22
Ekonomika ǵylymdarynyń kandidaty Q.Z. Qasenovtyń ómiri men eńbekteri týraly ádebiet	63
Qusaiyn T. Namys	66
Eńbekteriniń hronologiialyq kórsetkishi	71
Q.Z. Qasenovtyń qurastyrýymen jáne redaksiiasymen jaryq kórgen basylymdar	73
Ǵylymi forýmdarǵa qatysýy	74
Eńbekteriniń álipbilik kórsetkishi	79
Birlesip jazǵan esimder kórsetkishi	80

СОДЕРЖАНИЕ

К читателям	8
Основные даты жизни и деятельности кандидата экономических наук К.З. Касенова	14
Краткий очерк трудовой и общественной деятельности кандидата экономических наук К.З. Касенова	36
Литература о жизни и деятельности кандидата экономических наук К.З. Касенова	63
Кусайын Т. Намыс	66
Хронологический указатель трудов	71
Издания, составленные и изданные под редакцией К.З. Касенова	73
Участие в научных форумах	74
Алфавитный указатель трудов	79
Именной указатель соавторов	80

CONTENTS

To the readers	9
The key dates on life and activities of the Candidate of Economics K.Z. Kassenov	18
A brief essay on professional and public activities of the Candidate of Economics K.Z. Kassenov	50
Literature on life and activities of the Candidate of Economics K.Z. Kassenov	63
Kussain T. Namys	66
Chronological index of works	71
Works compiled and edited by K.Z. Kassenov	73
Participation in scientific forums	74
Alphabetical index of works	79
Name index of co-authors	80

КАСЕНОВ
КАЙНУЛЛА ЗЕЙНУЛЬЕВИЧ

Верстка
Жадыранова Г. Д.

Подписано к печати 29.03.2019
Тираж 200 экз.

Типография РГП «Ғылым ордасы»
г. Алматы, ул. Шевченко 28